

Monitor Sociaal Domein

2020

Microscop Antoni van Leeuwenhoek, museum Boerhaave

Augustus 2020

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1	Verantwoording opgenomen informatie	5
1.2	Leeswijzer.....	5
DEEL I - Indicatoren Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein.....		7
2	Uitgangspositie in Leiden (VNG indicatoren).....	8
2.1	Demografie	8
2.1.1	Leeftijdsopbouw.....	8
2.1.2	Samenstelling huishoudens.....	9
2.2	Onderwijs.....	10
2.2.1	Voortijdig schoolverlaters	10
2.2.2	Leerlingen in speciaal onderwijs.....	12
2.3	Beroepsbevolking	13
2.3.1	Opleidingsniveau beroepsbevolking.....	13
2.3.2	Werkzame beroepsbevolking	14
2.3.3	Sectoren waarin mensen werkzaam zijn	15
2.3.4	Toelichting cijfers beroepsbevolking.....	15
3	Gebruik van zorg en ondersteuning in Leiden.....	16
3.1	Huishoudens met voorzieningen (VNG indicatoren)	16
3.1.1	Huishoudens met en zonder zorg en ondersteuning.....	16
3.1.2	Huishoudens met zorg en ondersteuning per domein.....	17
3.1.3	Huishoudens met zorg en ondersteuning naar aantal voorzieningen	18
3.2	Jeugdzorg	19
3.2.1	VNG indicatoren	19
3.2.2	Uitbreiding indicatoren Jeugd	21
3.2.3	Ervaring effectiviteit Jeugdzorg (CEO)	24
3.2.4	Gebruik Jeugdhulp 1 januari – 1 juni 2020.....	25
3.2.5	Toelichting cijfers Jeugdzorg	25
3.3	Wmo	27
3.3.1	VNG indicatoren	27
3.3.2	Ervaren effectiviteit Wmo-ondersteuning (CEO)	30
3.3.3	Gebruik Wmo 1 januari – 1 juni 2020	32
3.3.4	Toelichting cijfers Wmo.....	32
3.4	Participatiewet	33
3.4.1	VNG indicatoren	33
3.4.2	Uitbreiding indicatoren Participatiewet	34
3.4.3	Ervaring effectiviteit Werk & Inkomen (CEO)	36
3.4.4	Gebruik voorzieningen participatiewet 1 januari – 1 juni 2020.....	37
3.4.5	Toelichting cijfers Participatiewet	38

DEEL II - Onderzoeksagenda.....	39
4 Onderzoeksagenda.....	40
4.1 Inleiding	40
4.2 Algemeen.....	40
4.3 Onderzoekthema's.....	41
4.3.1 Eén gezin, één plan	41
4.3.2 Effectiviteit van de jeugdhulp en interventies t.b.v. meedoen	42
4.3.3 Invloed van jeugdhulptrajecten en activiteiten in Werk & Inkomen op kinderarmoede ..	42
4.3.4 Barrières voor zorggebruik, ofwel het voorkomen van zorgmijden	43
4.3.5 Samenhang jeugdzorg, speciaal onderwijs en voortijdig schoolverlaten	43
4.3.6 Tijdigheid verstrekking voorzieningen Sociaal Domein	44
4.3.7 Maatwerk kwetsbare groepen	44
4.4 Benodigde inzet voor uitvoering onderzoek agenda	45
DEEL III - Moties en toezeggingen.....	46
5 Moties / toezeggingen.....	47
5.1 Inleiding	47
5.2 Motie Erger Voorkomen 1 en 2.....	47
5.3 Motie Bijsturingsmaatregelen Sociaal Domein (motie: M19.0114)	47
5.4 Toezegging Monitor Sociaal Domein 2017	48
5.5 Toezegging: Mate van participatie bijstandsgerechtigden	48
Bijlage 1: Besluit inrichtingsvoorstel RV19.0081	49
Bijlage 2: Begrippen en definities	50
1. Vormen van jeugdzorg	50
2. Maatwerkarrangementen WMO	50

1 Inleiding

Voor u ligt de Monitor Sociaal Domein 2020. Voor bepaling van de inhoud van de monitor is in september 2019 door de gemeenteraad van Leiden een inrichtingsvoorstel vastgesteld (RV 19.0081) / (besluit zie ook bijlage 1).

De Monitor Sociaal Domein is in 2016 opgezet om de gevolgen van de decentralisatie van taken van het Rijk naar gemeenten per 1 januari 2015 in de gaten te houden. Na behandeling van de Monitor Sociaal Domein 2018 (commissie onderwijs en samenleving dd. 9 oktober 2018) is afgesproken de monitor door te ontwikkelen. Dit mede op basis van het advies van de kwaliteitscommissie sociaal domein hierover. Op 16 oktober heeft het college de raadscommissies Onderwijs & Samenleving en Werk & Middelen uitgenodigd met elkaar in gesprek te gaan over de doorontwikkeling van de Monitor Sociaal Domein (briefnummer Z/18/1313912). Het inrichtingsvoorstel is het eindresultaat van het doorontwikkel-traject.

In het inrichtingsvoorstel is vastgelegd dat de basis voor de monitor de VNG-indicatorenlijst zoals gepubliceerd op de site www.waarstaatjegemeente.nl (WSJG) moet zijn. Daarnaast is vastgelegd dat de monitor uitgebreid wordt met een aantal indicatoren/onderwerpen die door raadsleden van de commissie Onderwijs & Samenleving en Werk & Inkomen zijn aangedragen in het doorontwikkel-traject.

Voor een groot aantal indicatoren waarmee de monitor wordt uitgebreid is voldoende informatie beschikbaar om meetresultaten op te nemen. Voor een aantal indicatoren is dit niet mogelijk. In het inrichtingsvoorstel is vastgelegd voor welke indicatoren / thema's nader onderzoek is vereist. Voor de te onderzoeken thema's is een onderzoeksagenda opgesteld.

De VNG indicatoren over het sociaal domein zoals gepubliceerd op WSJG vormen de basis voor deze monitor. De belangrijkste overweging om de gegevens van WSJG als uitgangspunt te nemen is dat ze een vergelijking met andere gemeenten mogelijk maakt.

De VNG vraagt gemeenten om informatie aan te leveren voor WSJG. De gegevens van een gemeente worden op WSJG vergeleken met gegevens van gemeenten die een vergelijkbare grootteklasse hebben. Er worden op WSJG vijf grootteklassen onderscheiden. De referentiegroep in de rapportage staat vast. Voor de gemeente Leiden geldt de grootteklasse 100.000 - 300.000 inwoners.

Het duurt enige tijd voordat gegevens gepubliceerd kunnen worden. Dit om de betrouwbaarheid van de gegevens te verifiëren. Procedureel is door de VNG vastgelegd dat de gegevens over 2019 definitief zijn medio september 2020. Daarom wordt net als voorgaande jaren de Monitor Sociaal Domein medio september opgeleverd. In voorliggende monitor is informatie opgenomen tot en met het jaar 2019.

WSJG geeft geen inzicht in gegevens van het lopend jaar 2020. Gezien de bijzondere situatie die is ontstaan ten gevolge van het bestrijden van het COVID 19 virus is over het gebruik van voorzieningen die vallen onder de Jeugdwet, Wmo en Participatiewet op basis van voorlopige cijfers van de gemeente en TWO een doorkijkje gemaakt naar de ontwikkeling van het gebruik van de voorzieningen tot 1 juni 2020. Het betreft stand cijfers¹. De cijfers volgen niet het protocol van WSJG, maar zijn bedoeld als eerste indicatie van mogelijke veranderingen ten gevolge van het bestrijden van het COVID 19 virus.

Voorliggende monitor besluit met een advies over de afhandeling van een tweetal toezeggingen, een tweetal moties die zijn aangenomen bij het inrichtingsvoorstel en één motie die in december 2019 is vastgesteld bij bespreking van bijsturingsmaatregelen in het sociaal domein (RV 19.0114).

---

¹ Standcijfers geven inzicht in het aantal mensen met een voorziening op een bepaald moment in de tijd. WSJG geeft inzicht in het aantal mensen met een voorziening over een bepaalde periode.

1.1 Verantwoording opgenomen informatie

Deze monitor geeft een beschrijving van de stand van zaken in het sociaal domein en geen oordeel. Dat is ook niet mogelijk omdat hiervoor geen normenkader bestaat. Is het bijvoorbeeld goed of slecht dat het gebruik van een bepaalde voorziening stijgt of daalt? Of hoger dan wel lager ligt dan in andere gemeenten? De gegevens zijn een vertrekpunt om in gesprek te gaan over normering en mogelijk bijsturen en aanscherpen van de doelen zoals vastgelegd in de visie op het sociaal domein (RV 19.0029). Voor zover mogelijk wordt wel een toelichting gegeven over opvallende ontwikkelingen in de cijfers. Te denken valt bijvoorbeeld aan een verandering in wettelijke kaders, waardoor het gebruik van voorzieningen aanzienlijk daalt of stijgt.

Bij de berekening van het aantal inwoners dat gebruik maakt van een voorziening wordt in veel gevallen gekeken of iemand gebruik maakt van een voorziening gedurende een (half)jaar. De cijfers hebben dus niet betrekking op een peildatum, zoals bijvoorbeeld 1 januari van een jaar. Binnen de gemeente wordt doorgaans wel uitgegaan van aantallen op een bepaalde peildatum. Hierdoor kunnen de aantallen in deze monitor afwijken van de aantallen die binnen de gemeente gehanteerd worden.

Naast kwantitatieve informatie is in de vorm van cliënt ervaringsonderzoek ook kwalitatieve informatie opgenomen.

1.2 Leeswijzer

De Monitor Sociaal Domein 2020 bestaat uit drie delen. Deel I gaat in op de indicatoren. Deel II is de onderzoeksagenda. Deel III gaat in op een drietal moties en een tweetal bestuurlijke toezeggingen die spelen rond de monitor.

Deel I start met algemene uitgangspunten die opgenomen zijn op WSJG en die van invloed zijn op het gebruik van voorzieningen die vallen onder de Jeugdwet, Wmo en Participatiewet. Als algemene uitgangspunten zijn in hoofdstuk 2 gegevens opgenomen over: demografie, onderwijs en beroepsbevolking.

Hoofdstuk 3 gaat in op het gebruik van de voorzieningen die vallen onder de Jeugdwet (§3.1), Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) (§3.2) en Participatiewet (§3.3)

Paragraaf 3.1 / 3.2 en 3.3 zijn als volgt opgebouwd:

- VNG indicatoren zoals opgenomen op waarstaatjegemeente.nl
- Uitbreiding indicatoren zoals vastgelegd in besluitpunt 2 van het inrichtingsvoorstel (RV 19.0081).
- Ervaring effectiviteit gebruik voorzieningen
- Doorkijk gebruik voorzieningen in 2020
- Toelichting opvallende veranderingen in het gebruik van voorzieningen

Deel II (hoofdstuk 4) gaat in op de onderzoeksagenda. In het inrichtingsvoorstel zijn vijf thema's voor nader onderzoek vastgelegd. De genoemde thema's zijn:

- een gezin, een plan
- effectiviteit van de jeugdhulp en interventies tbv meedoen
- invloed van jeugdhulptrajecten en activiteiten in Werk & Inkomen op kinderarmoede
- barrières voor zorggebruik, ofwel het voorkomen van zorgmijden
- samenhang jeugdzorg, speciaal onderwijs en voortijdig schoolverlaten

In hoofdstuk 4 is de aanpak voor uitwerking van de onderzoeksthema's beschreven. Het hoofdstuk is aangevuld met een tweetal te onderzoeken thema's die worden voorgesteld te onderzoeken naar aanleiding van de aangenomen moties en bestuurlijke toezeggingen. Hoofdstuk 4 besluit met de inspanning die nodig is om de onderzoeksagenda uit te voeren.

De monitor besluit (deel III – hoofdstuk 5) met een advies over afhandeling van een drietal aangenomen moties en een tweetal bestuurlijke toezeggingen.

In het inrichtingsvoorstel is vastgesteld dat de VNG indicatorenlijst de basis is voor de Leidse Monitor Sociaal Domein (besluitpunt 1). De hoofdstukindeling van voorliggende monitor is gebaseerd op de VNG indicatorenlijst.

Onder besluitpunt 2 van het inrichtingsvoorstel is vastgelegd welke extra indicatoren gewenst zijn op te nemen. Onderstaande tabel laat zien in welke paragrafen informatie over de extra indicatoren is terug te vinden.

Besluitpunt	Omschrijving	MSD 2020	Opm
2a			
i	Wachlijsten bij verschillende instellingen, jeugdzorg	§4.3.6	
ii	Type jeugdzorg dat jongeren in Leiden krijgt	§3.2.5	
iii	Percentage in- en uitstroom uit jeugdzorg en structureel gebruik jeugdzorg	§3.2.5	
iv	Verwijzingen naar zwaardere hulp, onder andere naar GGZ en vanuit Sociaal Wijkteam en Jeugd- en Gezinsteam	§3.2.5	
v	Algemene cliënttevredenheid, tevredenheid over speciaal vervoer en hulpmiddelen/aanpassingen in huis	§3.3.6	Onderdeel van de steekproef
vi	Groep die langdurig gebruik maakt van de bijstand	§3.4.3	
vii	Trajecten die helpen bij meedoen	§3.4.3	
viii	Stapelings gebruik gemeentelijke regelingen, waaronder bijstand en wmo-gebruik	§3.1	Onderdeel VNG indicatoren
ix	Aantal mensen dat niet zelfstandig in hun inkomen voorziet	§4.3.4	
x	Armoede onder alleenstaanden	§3.4.3	
2b			
i	gebruik jeugdzorg	§3.2.5	
ii	integraal persoonsgebonden budget	§4.3.1	
iii	meedoen door langdurig gebruikers bijstand	§4.3.3	
iv	tevredenheid personen in de bijstand	§3.4.4	

Tabel 1 - Verwerking besluitpunten inrichtingsvoorstel

DEEL I - Indicatoren Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein

2 Uitgangspositie in Leiden (VNG indicatoren)

In dit hoofdstuk is een aantal indicatoren opgenomen die van invloed kunnen zijn op de benodigde zorg en ondersteuning.

2.1 Demografie

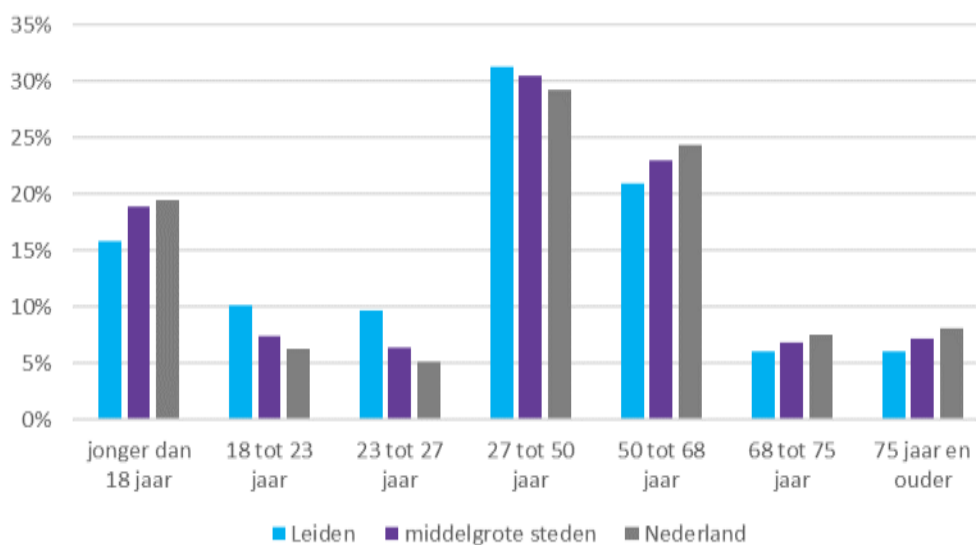
Op 1 januari 2019 had Leiden 124.899 inwoners (volgens het CBS). Ten opzichte van 2015 zijn dat er 3.337 meer. Een stijging van bijna 3%. Uit bevolkingsprognoses blijkt dat het aantal inwoners de komende jaren verder zal gaan stijgen. De verwachting is dat Leiden in 2025 circa 132.600 inwoners telt.

2.1.1 Leeftijdsopbouw

De leeftijdsopbouw van Leiden wijkt af van het Nederlands gemiddelde en ook van het gemiddelde van de middelgrote steden. Duidelijk is te zien dat Leiden een studentenstad is. Het aandeel 18 tot 27-jarigen is in Leiden duidelijk hoger. Er zijn in Leiden relatief weinig inwoners jonger dan 18 jaar.

Als we kijken naar de prognose van het aantal inwoners van Leiden naar leeftijd dan zien we de komende jaren met name een stijging van het aantal 0-19 jarigen, het aantal 70-79 jarigen en het aantal inwoners van 80 jaar en ouder.

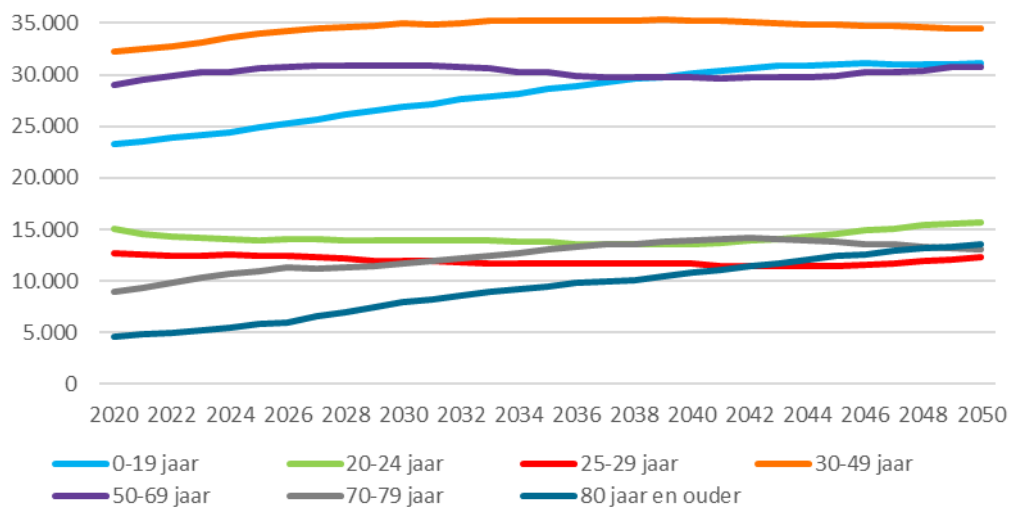
Leeftijdsopbouw Leiden vergeleken, 2019

Figuur 1 - Leeftijdopbouw Leiden – Bron: WSJG, juli 2020

Prognose van de Leidse bevolking naar leeftijd

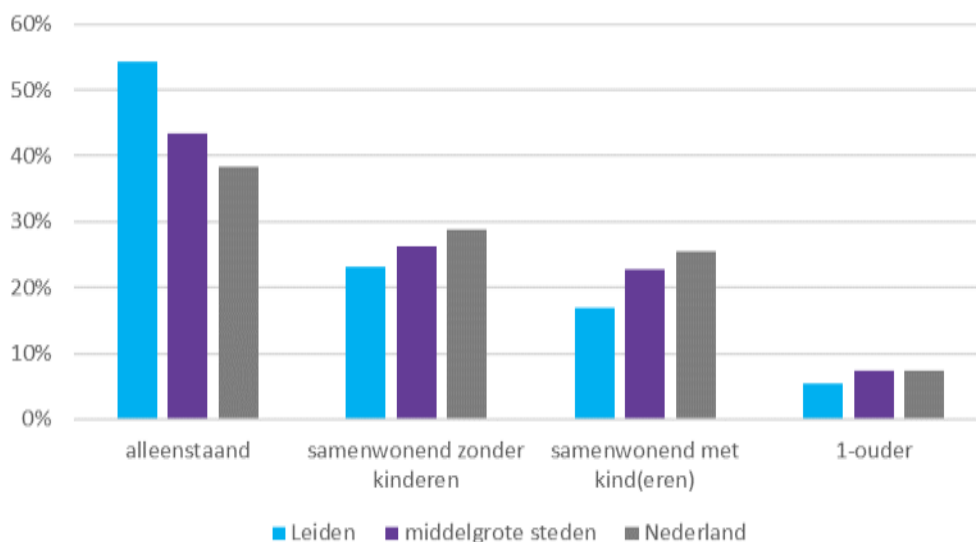
Figuur 2 - Prognose Leidse bevolking - Bron: PEARL

2.1.2 Samenstelling huishoudens

In Leiden wonen relatief veel alleenstaanden in vergelijking met middelgrote steden en Nederland als geheel. Daarentegen heeft Leiden relatief minder meerpersoonshuishoudens en minder eenoudergezinnen.

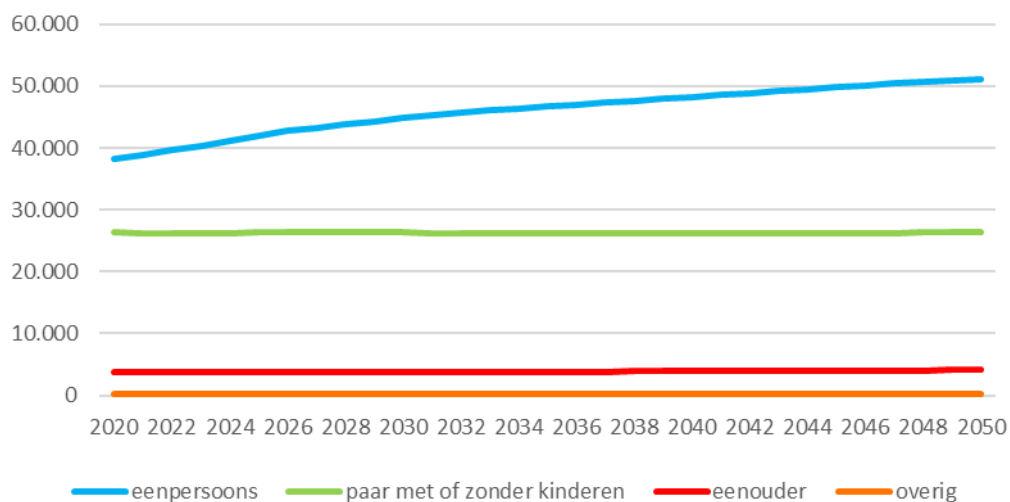
Als we kijken naar de prognose van het aantal huishoudens in Leiden, dan zien we dat het aantal eenpersoonshuishoudens de komende jaren zal toenemen.

Samenstelling huishoudens, 2019

Figuur 3 - Samenstelling huishoudens 2019 - Bron: WSJG, juli 2020

Prognose van de Leidse bevolking naar samenstelling huishoudens

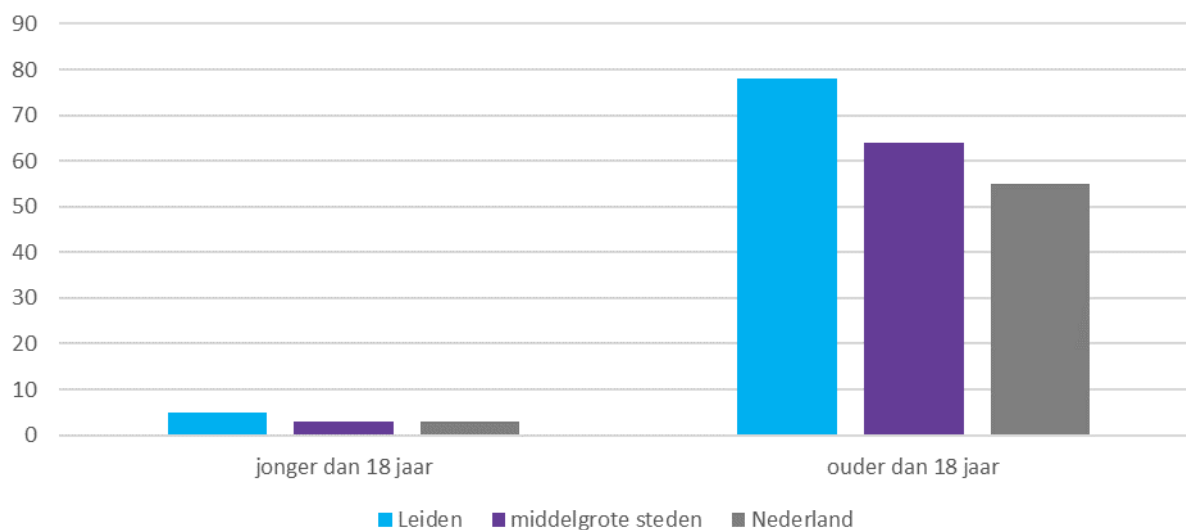
Figuur 4 - Prognose Leidse bevolking naar samenstelling huishoudens - Bron: PEARL

2.2 Onderwijs

2.2.1 Voortijdig schoolverlaters

In de afgelopen drie schooljaren ligt het aantal voortijdig schoolverlaters per 1000 leerlingen in het Voortgezet onderwijs en het MBO op ongeveer hetzelfde niveau. Het beeld per onderwijsstelling is wel verschillend. Paragraaf 2.2.1.1 (toelichting) gaat hier uitgebreider op in.

Voortijdig schoolverlaters per 1.000 leerlingen, schooljaar 2017-2018

Figuur 5 - Voortijdig schoolverlaten per 1.000 leerlingen - Bron: WSJG, juli 2020

Voortijdig schoolverlaters – Leiden			
	Aantal (per 1.000 leerlingen)		
	2015-2016	2016-2017	2017-2018
jonger dan 18 jaar	3	6	5
ouder dan 18 jaar	75	74	78

Tabel 2 - VSV Leiden - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

2.2.1.1 Toelichting

Jaarlijks wordt op basis van de landelijk bekend gemaakte vsv-cijfers van DUO door het RBL/RMC een analyse voor de regio gemaakt.

Zowel landelijke als regionaal is het vsv-percentages licht gestegen, maar in de regio minder dan de landelijke stijging. Tabel 3 laat zien dat in het VO in onze regio een daling te zien is in het vsv-percentages, op het mbo zien we met uitzondering van niveau 2 een stijging. De meeste uitvallers komen van een beperkt aantal schoollocaties. Na een jaar is een groot gedeelte van de vsv-ers aan het werk of teruggekeerd naar onderwijs.

De belangrijkste redenen van uitval zijn: willen werken, verkeerde studiekeuze en medische/psychische oorzaken. Het percentage vsv'ers dat na een jaar teruggekeerd is naar onderwijs of aan het werk is, is bij mbo 3 en 4 het hoogst en bij het vavo en Entree het laagst.

Geïntegreerde vsv-tabel gemeente Leiden over 3 jaar: aantallen en percentages

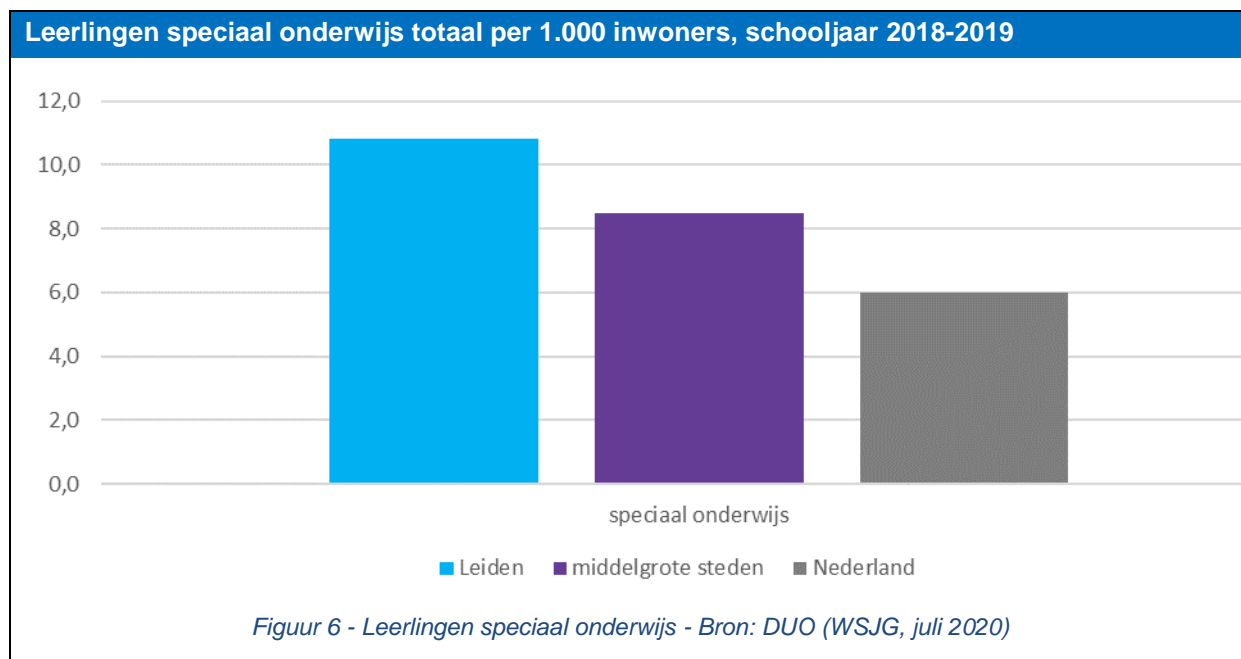
Leiden	2016 – 2017			2017 – 2018			2018 – 2019		
	Totaal	#VSV	%VSV	Totaal	#VSV	%VSV	Totaal	#VSV	%VSV
VO	5.504	50	0,91%	5.514	45	0,82%	5.382	24	0,45%
onderbouw	2.764	8	0,29%	2.755	14	0,51%	2.741	3	-
vmbo bovenbouw	922	33	3,58%	945	21	2,22%	869	13	1,50%
havovwo bovenbouw	1.818	9	0,50%	1.814	10	0,55%	1.772	8	0,45%
MBO	1.658	142	8,56%	1.636	153	9,35%	1.681	150	8,92%
mbo niveau 1	54	18	33,33%	69	17	24,64%	73	17	23,29%
mbo niveau 2	334	46	13,77%	330	66	20,00%	342	54	15,79%
mbo niveau 3	410	26	6,34%	349	22	6,30%	320	22	6,88%
mbo niveau 4	860	52	6,05%	888	48	5,41%	946	57	6,03%
Totaal	7.162	192	2,68%	7.150	198	2,77%	7.063	174	2,46%

Tabel 3 - VSB gemeente Leiden - Bron: Regionaal Bureau Leerplicht

2.2.2 Leerlingen in speciaal onderwijs

Het aantal Leidse leerlingen op speciale scholen is de afgelopen jaren toegenomen. Het aantal Leidse leerlingen op het speciaal basisonderwijs is nagenoeg gelijk gebleven.

Het aantal leerlingen in het speciaal onderwijs per 1.000 leerlingen in de leeftijd van 4-12 jaar is in 2018 hoger dan het gemiddelde voor de middelgrote steden en ook hoger dan landelijk het geval is.

Leerlingen op speciaal onderwijs – Leiden			
	Aantal		
	2016-2017	2017-2018	2018-2019
speciaal basisonderwijs	144	152	142
speciale scholen	378	389	425

Tabel 4 - Leerlingen speciaal onderwijs - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

2.2.2.1 Toelichting

Toelichting groei speciaal onderwijs Leiden en relatie Leiden en andere middelgrote steden:

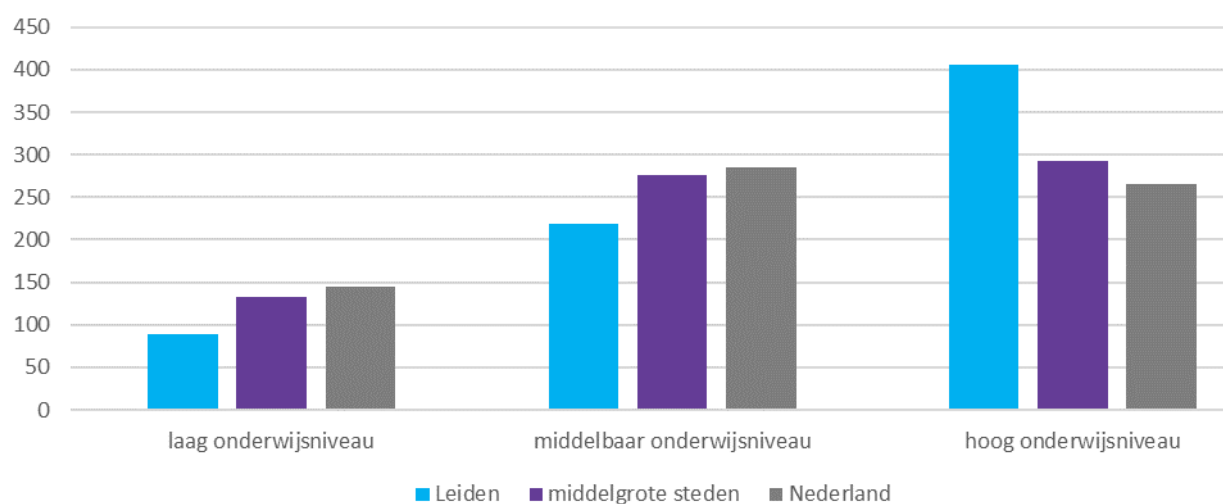
Landelijk stijgt het deelnamepercentage speciaal onderwijs. Daarin is Leiden geen uitzondering. Een aantal Leidse speciaal onderwijs scholen heeft een regionale functie; er is niet direct relatie tussen de groei en Leiden. Leiden heeft relatief veel onderwijsvoorzieningen, waardoor het cijfer hoger is dan andere middelgrote steden.

2.3 Beroepsbevolking

2.3.1 Opleidingsniveau beroepsbevolking

De beroepsbevolking in Leiden is, vergeleken met het gemiddelde van de middelgrote steden en het landelijk gemiddelde, duidelijk hoger opgeleid.

Opleidingsniveau beroepsbevolking per 1.000 inwoners (15-74 jaar), 2019

Figuur 7 - Opleidingsniveau beroepsbevolking per 1.000 inwoners - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

Opleidingsniveau beroepsbevolking – Leiden

	Aantal (per 1.000 15-74 jaar)			
	2016	2017	2018	2019
laag onderwijsniveau	112	110	90	89
middelbaar onderwijsniveau	233	231	239	218
hoog onderwijsniveau	365	371	379	406

Tabel 5 - Opleidingsniveau beroepsbevolking - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

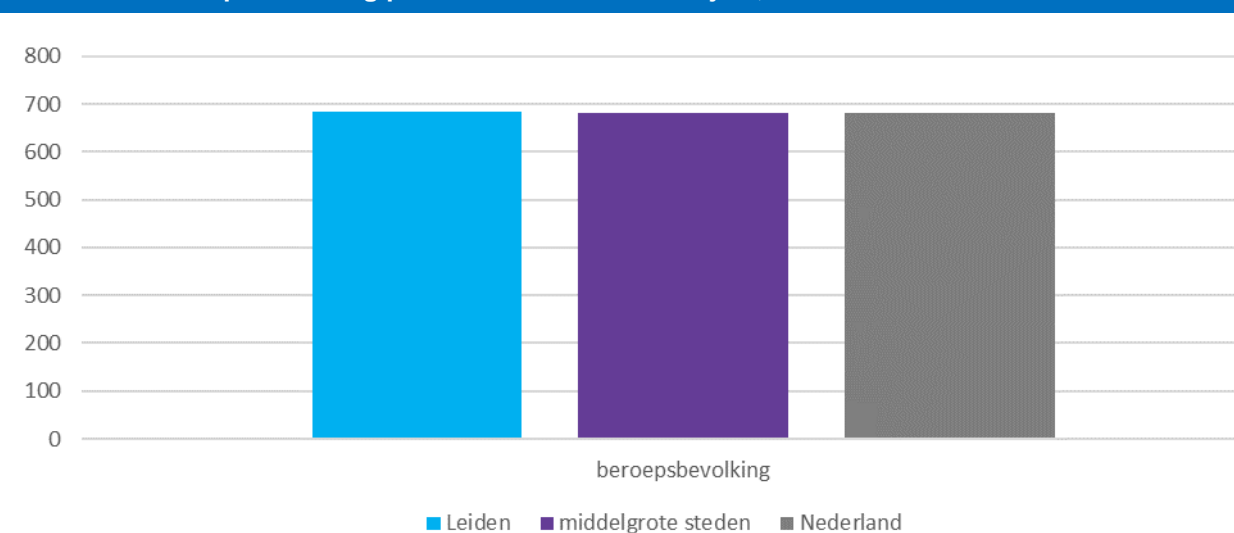
Toelichting groei aantal hoger opgeleiden

Dit heeft vermoedelijk te maken met de groei van het Bio Science Park, die het aantal hoger opgeleide werknemers werk verschaft waardoor het aantal hoger opgeleide inwoners groeit.

2.3.2 Werkzame beroepsbevolking

Het aandeel van de Leidse beroepsbevolking (15–65 jaar) dat werkt is door de jaren heen licht toegenomen. En is vergelijkbaar met zowel het gemiddelde van de middelgrote steden als het landelijk gemiddelde.

Werkzame beroepsbevolking per 1.000 inwoners 15-65 jaar, 2019

Figuur 8 - Werkzame beroepsbevolking per 1.000 inwoners - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

Werkzame beroepsbevolking – Leiden				
	Aantal (per 1.000 inwoners 15-65 jaar)			
	2016	2017	2018	2019
Werkzame beroepsbevolking	659	673	678	684

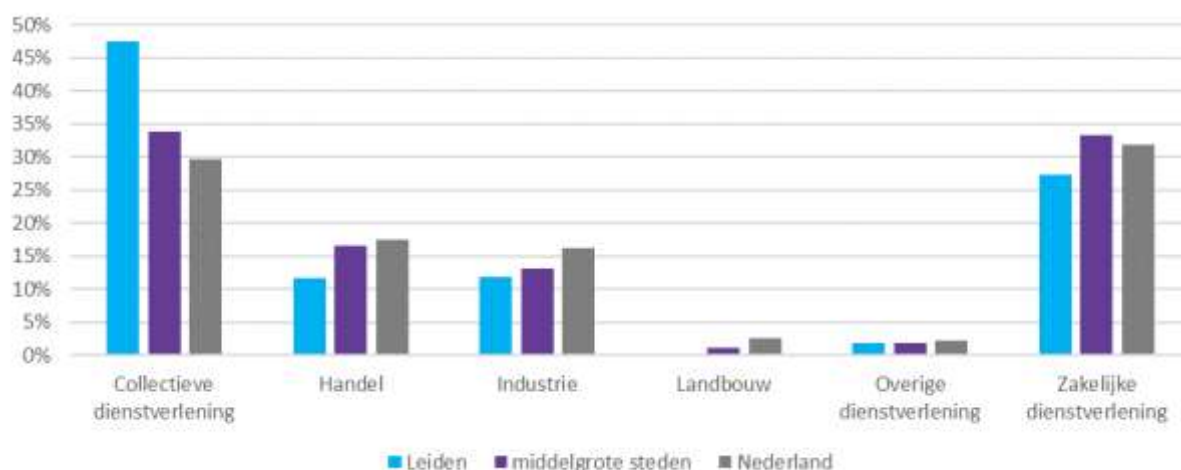
Tabel 6 - Werkzame beroepsbevolking - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

2.3.3 Sectoren waarin mensen werkzaam zijn

Bijna de helft van de werkende Leidenaren, werkt in de Collectieve Dienstverlening (o.a. openbaar bestuur, defensie, onderwijs, zorg, openbare orde en sociale zekerheid). De op één na grootste sector is de Zakelijke Dienstverlening. In de Landbouw en de Overige Dienstverlening werken relatief weinig Leidenaren. Dit beeld is door de jaren heen hetzelfde gebleven.

Werkende Leidenaren werken opvallend vaker in de Collectieve Dienstverlening dan gemiddeld in middelgrote steden en landelijk.

Sectoren waarin mensen werkzaam zijn, 2019

Figuur 9 - Sectoren waarin mensen werkzaam zijn - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

Werkzame beroepsbevolking – Leiden				
	%			
	2016	2017	2018	2019
Collectieve dienstverlening	45,6%	45,9%	46,5%	47,4%
Handel	11,5%	11,4%	11,6%	11,7%
Industrie	11,8%	11,9%	12,1%	11,8%
Landbouw	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%
Overige dienstverlening	1,7%	1,7%	1,7%	1,8%
Zakelijke dienstverlening	29,3%	29,1%	28,0%	27,3%

Tabel 7 - Werkzame beroepsbevolking - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

2.3.4 Toelichting cijfers beroepsbevolking

Het hogere opleidingsniveau van de beroepsbevolking in Leiden heeft te maken met de aanwezigheid van onderwijsinstellingen (o.a. Hogeschool Leiden en Universiteit: HSL en UL). Ook is in Leiden veel werkgelegenheid voor hoogopgeleiden (onder andere op het Leiden BioSciencePark, LUMC + Alrijne).

3 Gebruik van zorg en ondersteuning in Leiden

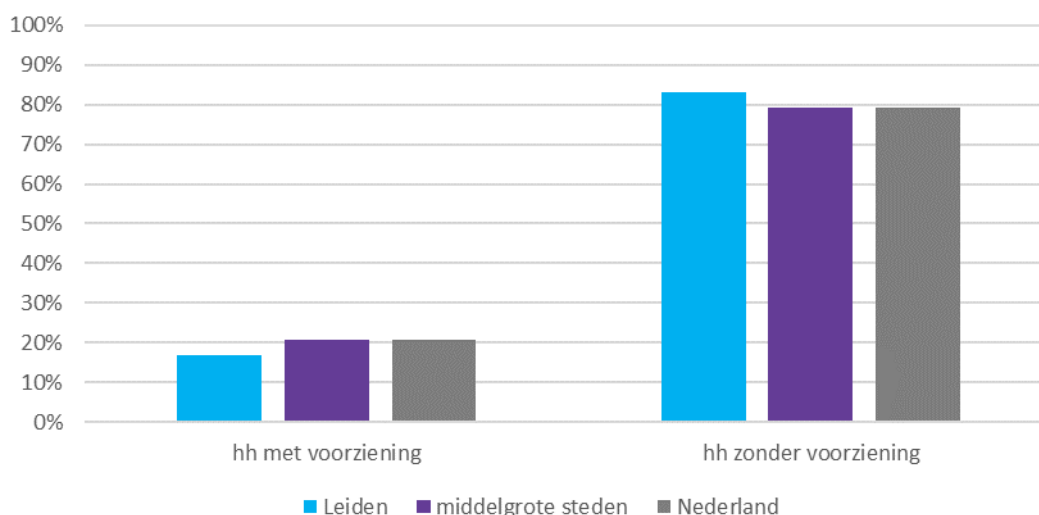
In dit hoofdstuk zijn de indicatoren opgenomen met betrekking tot het gebruik van zorg en ondersteuning. Onder zorg en ondersteuning worden de individuele voorzieningen verstaan op grond van de Wmo, de Jeugdwet en/of de Participatiewet.

3.1 Huishoudens met voorzieningen (VNG indicatoren)

3.1.1 Huishoudens met en zonder zorg en ondersteuning

Van alle Leidse huishoudens in 2019 krijgt bijna 17% zorg en ondersteuning. Dit aandeel is iets kleiner dan gemiddeld voor middelgrote steden (21%) en Nederland (21%). Door de jaren heen blijft dit aandeel onder Leidse huishoudens redelijk constant.

Huishoudens met en zonder zorg en ondersteuning, 2019

Figuur 10 - Huishoudens met en zonder zorg en ondersteuning - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

Huishoudens met en zonder zorg en ondersteuning - Leiden				
	%			
	2016	2017	2018	2019
Huishoudens met een voorziening	16,6%	16,5%	16,7%	16,8%
Huishoudens zonder voorziening	83,4%	83,5%	83,3%	83,2%
totaal	100%	100%	100%	100%

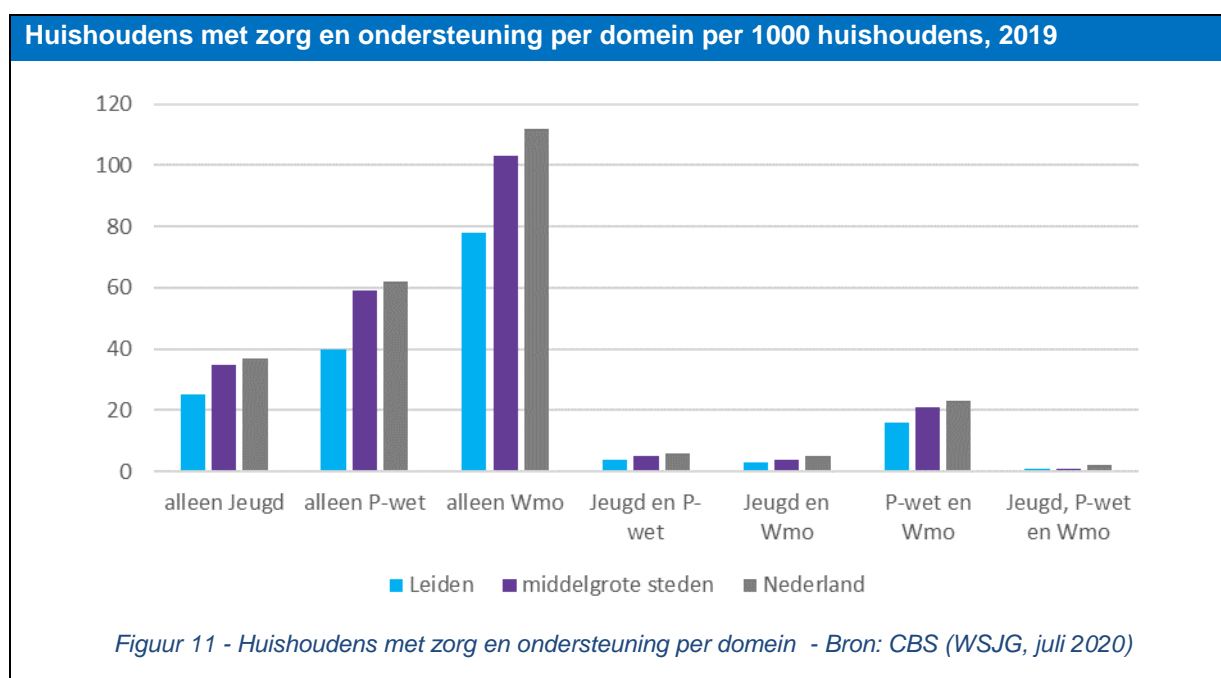
Tabel 8 - Huishoudens met en zonder zorg en ondersteuning - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

3.1.2 Huishoudens met zorg en ondersteuning per domein

Van alle Leidse huishoudens in 2019 met zorg en ondersteuning, heeft bijna de helft alleen een Wmo-voorziening (zie tabel). Dit aandeel is toegenomen ten opzichte van de twee jaren ervoor, toen maakte ruim twee vijfde van de huishoudens hier gebruik van. Ook in absolute aantallen zien we hier een stijging. Het aantal en aandeel huishoudens dat alleen ondersteuning vanuit de Participatiewet heeft, is de afgelopen jaren afgenomen; van bijna 30% in 2016 naar minder dan een kwart in 2019. Het aantal en aandeel huishoudens met alleen zorg vanuit de Jeugdzorg is de afgelopen jaren licht gedaald; van bijna 17% in 2016 naar ruim 15% in 2019. Bijna 10% van de huishoudens heeft zowel een voorziening vanuit de Participatiewet als vanuit de Wmo.

Om deze gegevens van Leiden in perspectief te plaatsen, kijken we naar het aantal huishoudens met zorg en ondersteuning per 1000 huishoudens. We zien dat voor Leiden alle aantallen onder die van het gemiddelde van middelgrote steden en van Nederland ligt (zie grafiek).

Huishoudens met zorg en ondersteuning per domein - Leiden									
	Aantal					%			
	2016	2017	2018	2019		2016	2017	2018	2019
alleen Jeugd	1.920	1.875	1.820	1.810		16,9%	16,6%	15,9%	15,1%
alleen P-wet	3.370	3.225	3.005	2.830		29,7%	28,5%	26,2%	23,6%
alleen Wmo	4.695	4.680	5.000	5.640		41,4%	41,3%	43,6%	47,0%
Jeugd en P-wet	270	280	255	245		2,4%	2,5%	2,2%	2,0%
Jeugd en Wmo	170	200	205	205		1,5%	1,8%	1,8%	1,7%
P-wet en Wmo	805	950	1.070	1.160		7,1%	8,4%	9,3%	9,7%
Jeugd, P-wet en Wmo	100	110	120	105		0,9%	1,0%	1,0%	0,9%
totaal	11.330	11.320	11.475	11.995		100%	100%	100%	100,0%

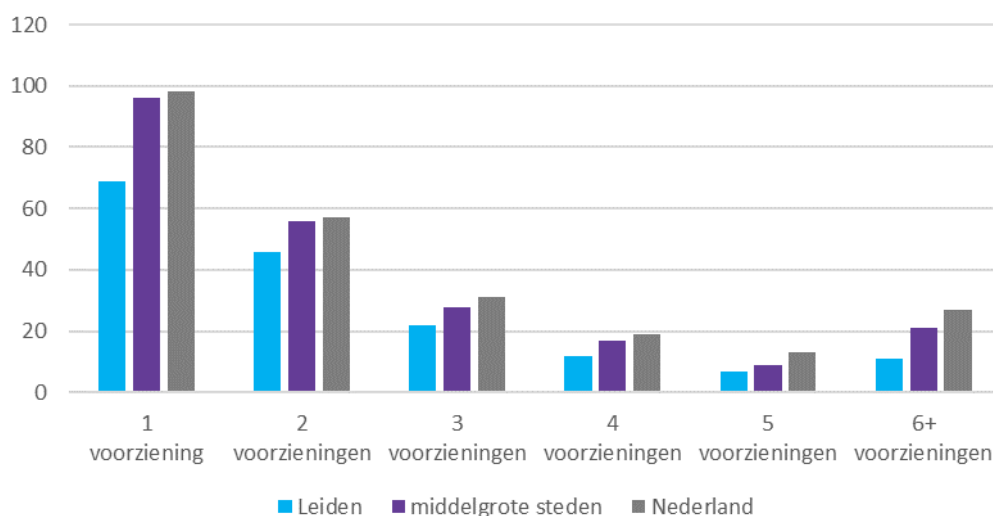
Tabel 9 - Huishoudens met zorg en ondersteuning per domein - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

3.1.3 Huishoudens met zorg en ondersteuning naar aantal voorzieningen

Ruim 40% van de Leidse huishoudens met zorg en ondersteuning in 2019 heeft 1 voorziening en ruim een kwart heeft 2 voorzieningen (zie tabel). Het aantal huishoudens met 1 voorziening is de afgelopen jaren afgenomen: van 46% in 2016 naar 41% in 2019. Het aantal huishoudens met 6+ voorzieningen is de afgelopen jaren licht toegenomen; van 4% in 2016 naar 7% in 2019.

Vergeleken met middelgrote steden en Nederland zien we dat het aantal huishoudens met zorg en ondersteuning per 1.000 huishoudens lager ligt, ongeacht het aantal voorzieningen per huishouden (zie grafiek).

Huishoudens met zorg en ondersteuning naar aantal voorzieningen per 1000 huishoudens, 2019

Figuur 12 - Huishoudens met zorg en ondersteuning naar aantal voorzieningen - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

Huishoudens met zorg en ondersteuning naar aantal voorzieningen - Leiden

	Aantal				%		
	2016	2017	2019		2016	2017	2019
1 voorziening	5.195	5.015	4.950		45,9%	44,3%	41,3%
2 voorzieningen	3.105	2.915	3.290		27,4%	25,8%	27,4%
3 voorzieningen	1.380	1.445	1.545		12,2%	12,8%	12,9%
4 voorzieningen	770	880	955		6,8%	7,8%	8,0%
5 voorzieningen	420	420	460		3,7%	3,7%	3,8%
6+ voorzieningen	460	645	795		4,1%	5,7%	6,6%
totaal	11.330	11.320	11.995		100%	100%	100%

Tabel 10 - Huishoudens met zorg en ondersteuning naar aantal voorzieningen - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

3.2 Jeugdzorg

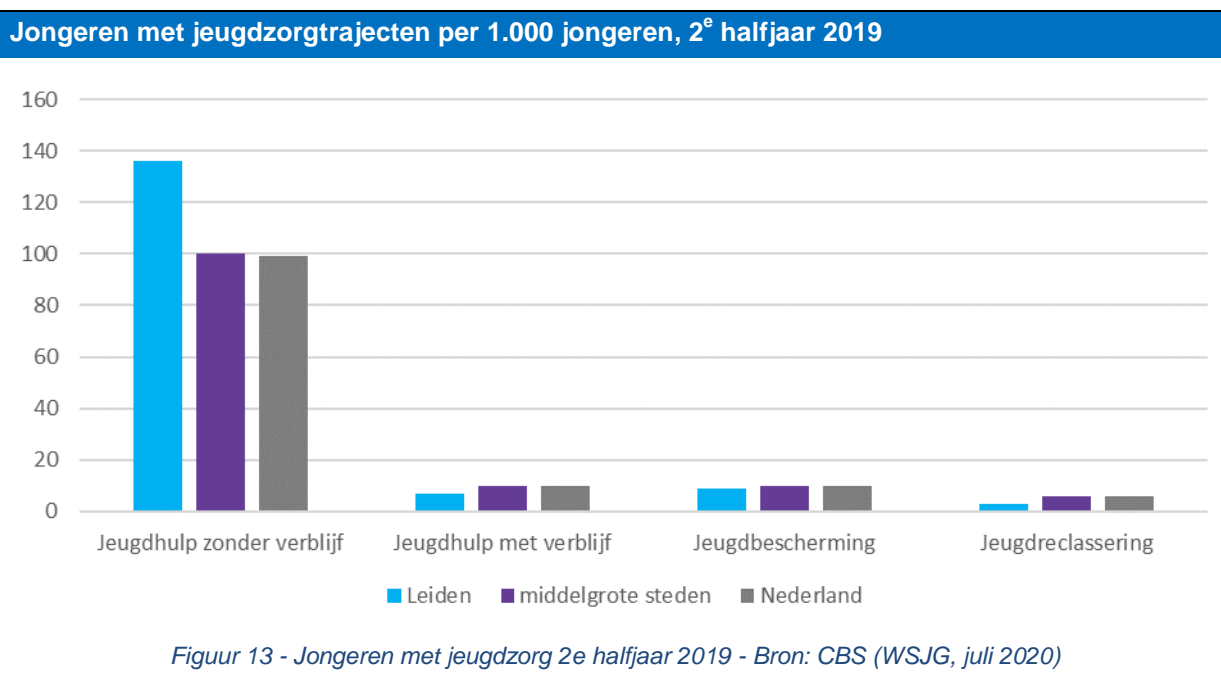
3.2.1 VNG indicatoren

Over de Jeugdzorg zijn vier indicatoren opgenomen op de site van [waarstaategemeente](#): aantal jongeren met jeugdzorg (paragraaf 3.2.1.1), jongeren met beëindigde jeugdzorg (paragraaf 3.2.1.2), herhaald beroep jeugdzorg (paragraaf 3.2.1.3) en kosten jeugdzorg (paragraaf 3.2.1.4).

3.2.1.1 Aantal jongeren met jeugdzorg

In 2019 is het totale aantal jongeren met jeugdzorg afgenomen naar 2.820 jongeren ten opzichte van 2.935 jongeren in het jaar ervoor. Het totale aantal jongeren met jeugdbescherming is toegenomen van 155 jongeren in 2018 naar 170 jongeren in 2019. Het aantal jongeren in de jeugdreclassering is het afgelopen jaar gelijk gebleven.

In vergelijking met andere middelgrote steden en Nederland heeft Leiden in verhouding veel meer jongeren met jeugdzorg zonder verblijf. Het aandeel jongeren met jeugdzorg met verblijf, jeugdbescherming en jeugdreclassering per 1.000 jongeren is in Leiden iets lager ten opzichte van andere middelgrote steden en Nederland.

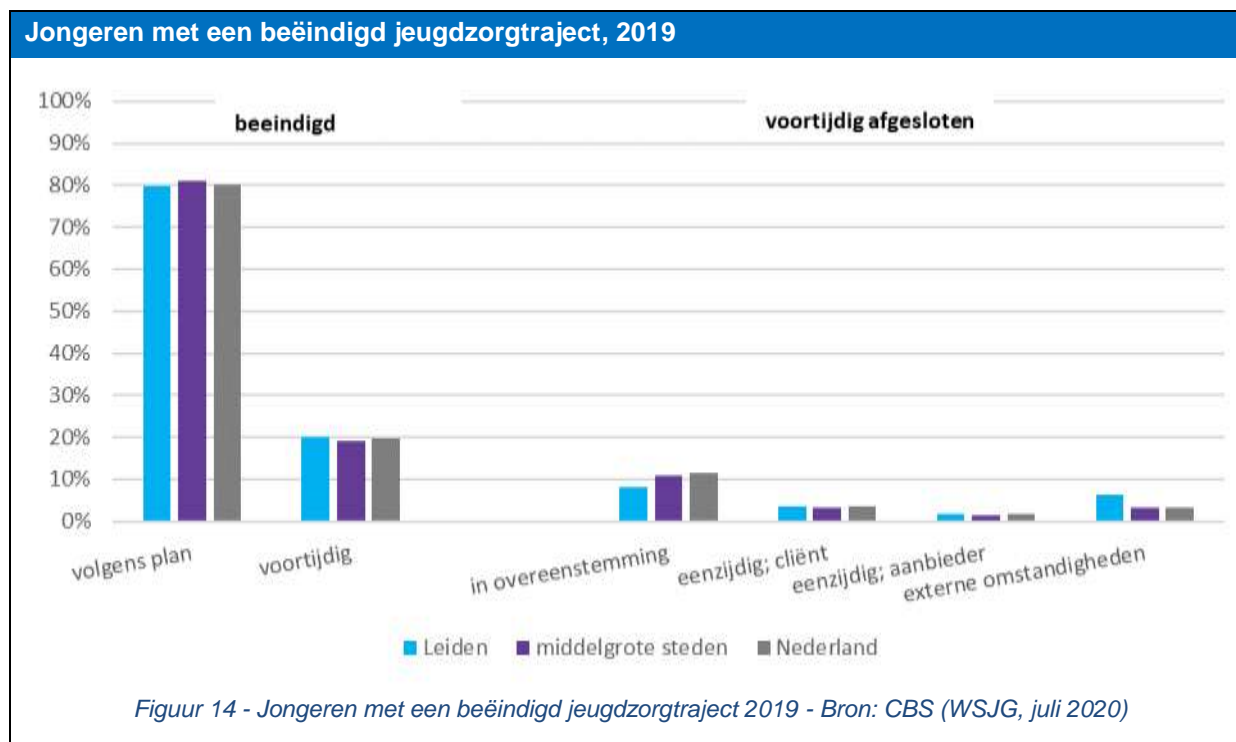
Jongeren met jeugdzorg - Leiden		
	Aantal	
	2e halfjaar 2018	2e halfjaar 2019
Jeugdhulp zonder verblijf	2.795	2.690
Jeugdhulp met verblijf	140	130
Jeugdbescherming	155	170
Jeugdreclassering	35	35
Jeugdhulp totaal	2.935	2.820

Tabel 11 - Jongeren met jeugdzorg - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

3.2.1.2 Jongeren met beëindigde jeugdzorg naar reden beëindiging

Van alle jeugdzorgtrajecten die worden beëindigd, wordt het merendeel (bijna 80%) afgesloten volgens plan (zie tabel). Bij een vijfde worden de jeugdzorgtrajecten voortijdig afgesloten. Vaak gebeurt dit in overeenstemming tussen cliënt en aanbieder of wegens externe omstandigheden (bijvoorbeeld overgang naar een Wmo voorziening ivm leeftijd).

Het beeld voor Leiden is vergelijkbaar met dat van middelgrote steden en Nederland.

Jongeren met een beëindigd jeugdzorgtraject - Leiden									
	Aantal					%			
	2016	2017	2018	2019		2016	2017	2018	2019
beëindigd volgens plan	1.515	1.600	1.285	1.645		78,5%	77,1%	78,4%	79,9%
voortijdig afgesloten totaal	415	475	355	415		21,5%	22,9%	21,6%	20,1%
Voortijdig, waarvan:									
- in overeenstemming	215	225	185	170		11,1%	10,8%	11,3%	8,3%
- eenzijdig door de cliënt	90	95	85	75		4,7%	4,6%	5,2%	3,6%
- eenzijdig door aanbieder	60	35	40	35		3,1%	1,7%	2,4%	1,7%
- externe omstandigheden	55	125	50	130		2,8%	6,0%	3,0%	6,3%
Totaal beëindigd	1.930	2.075	1.640	2.060		100%	100%	100%	100%

Tabel 12 - Jongeren met een beëindigd jeugdzorgtraject - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

3.2.1.3 Herhaald beroep Jeugdzorg

Cijfers over herhaald beroep op de Jeugdzorg zijn er alleen op het niveau van de jeugdzorgregio. Herhaald beroep betekent dat de desbetreffende jongere in de vijf jaar voorafgaand aan de verslagperiode dezelfde maatregel al eens eerder heeft ontvangen.

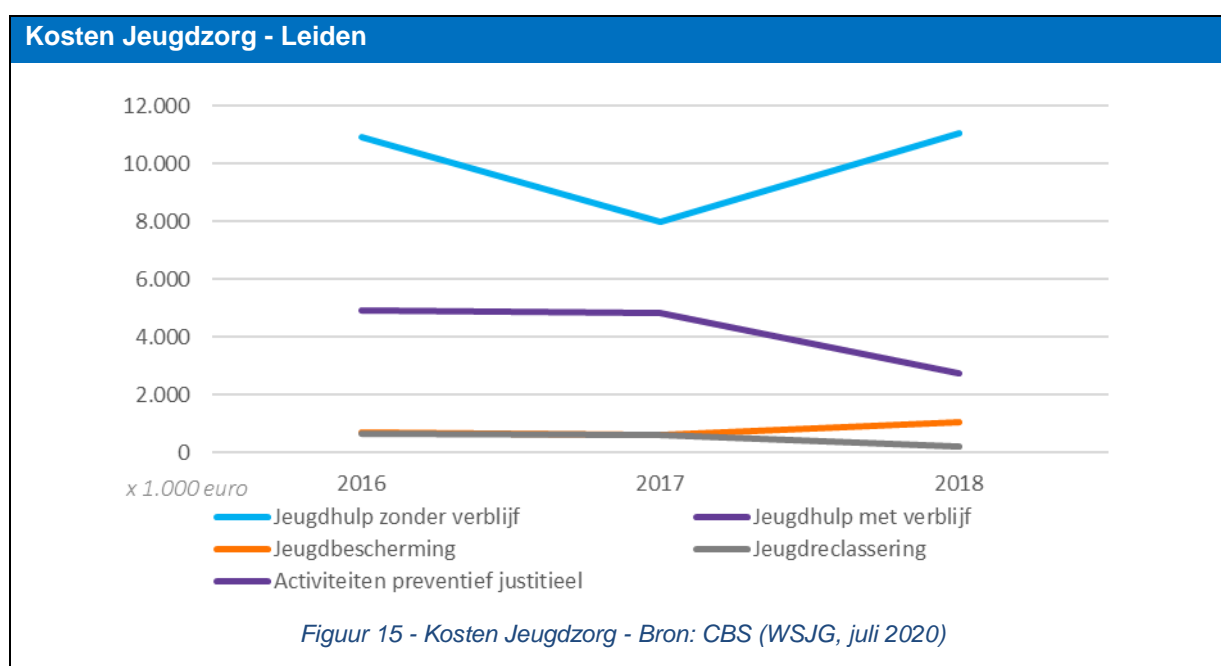
Over 2019 zijn nog geen cijfers beschikbaar over jeugdhulp met verblijf.

Herhaald beroep op de Jeugdzorg – Holland Rijnland				
	Aantal			
	2016	2017	2018	2019
Jeugdbeschermingstrajecten	25	15	20	20
Jeugdreclassering	10	20	10	10
Jeugdhulp met verblijf	45	60	30	-

Tabel 13 - Herhaald beroep op de jeugdzorg Holland Rijnland - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

3.2.1.4 Kosten Jeugdzorg

De kosten voor de Jeugdzorg zijn in 2018 gestegen ten opzichte van 2017. Met name voor jeugdhulp zonder verblijf zijn de kosten gestegen. Cijfers over 2019 zijn nog niet gepubliceerd op de site van waar staat je gemeente.

Kosten Jeugdzorg - Leiden			
	Kosten (x 1.000 euro)		
	2016	2017	2018
Jeugdhulp zonder verblijf	10.925	7.967	11.059
Jeugdhulp met verblijf	4.904	4.817	2.738
Jeugdbescherming	679	602	1.062
Jeugdreclassering	666	602	223
Activiteiten in het preventief justitieel kader			187
Jeugdhulp totaal	17.174	13.988	15.270

Tabel 14 - Kosten Jeugdzorg - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

3.2.2 Uitbreiding indicatoren Jeugd

In het inrichtingsvoorstel is onder besluitpunt 2 vastgesteld de indicatorenlijst van de VNG uit te breiden met een aantal indicatoren. Voor de jeugdzorg is in deze paragraaf de monitor uitgebreid met

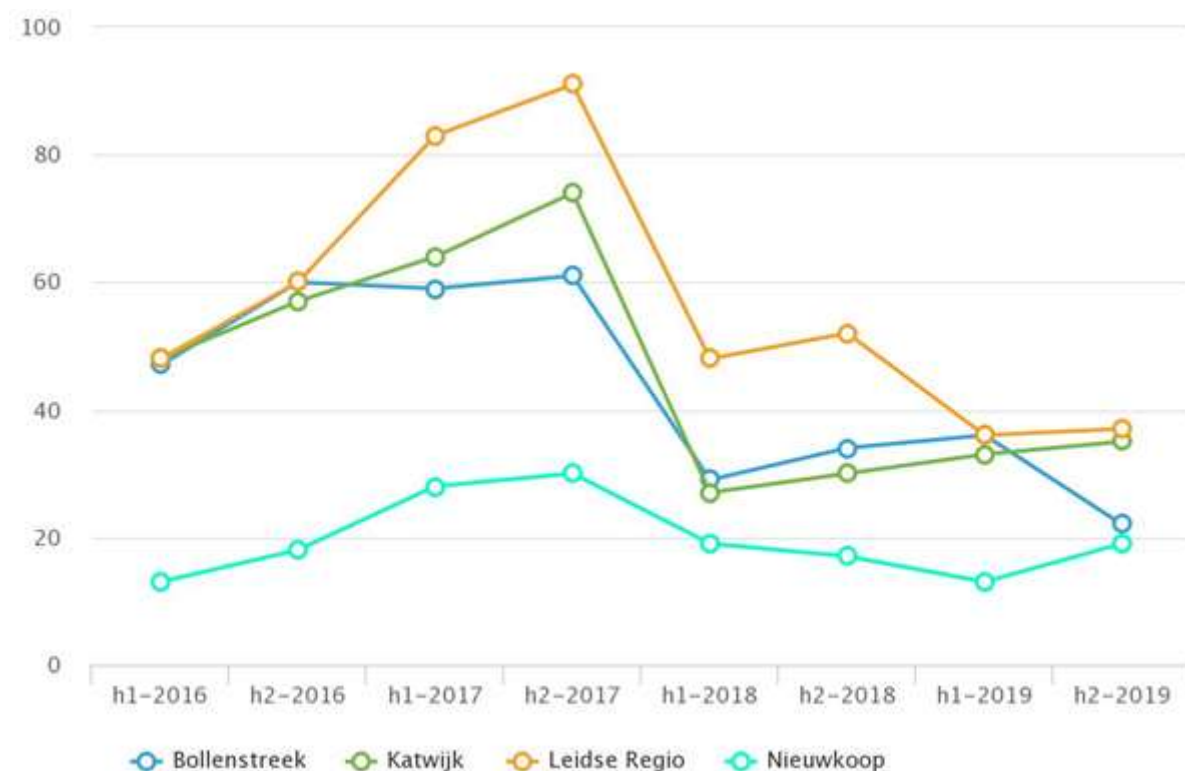
informatie over het type jeugdzorg (besluitpunt 2a ii) / de in- en uitstroom in de jeugdzorg (besluitpunt 2a iii) / verwijzing zwaardere jeugdzorg (besluitpunt 2a vi)

3.2.2.1 Type jeugdzorg in Leiden

		h1-2016	h2-2016	h1-2017	h2-2017	h1-2018	h2-2018	h1-2019	h2-2019
ambulante jeugdhulp									
	Opvoedhulp	265	289	302	309	339	378	374	355
	EED	141	169	161	172	182	183	180	171
	Gehandicaptenzorg	58	62	79	87	88	93	82	80
	Begeleiding	111	144	155	160	180	219	248	214
	GGZ			1172		1168	1201	1292	1235
Jeugdhulp verblijf									
	Pleegzorg	74	71	72	70	73	78	79	84
	Jeugd opvoedhulp					64	56	44	51
	Gehandicaptenzorg	11	14	16	18	19	21	13	12
	GGZ	11	14	16	16	7	14	12	12
Veiligheid									
	Maatregel jeugdbescherming	138	130	136	126	165	177	192	195
	Preventie Jeugdbescherming	54	51	38	37	44	54	65	45
	Jeugdreclasering	57	53	59	54	46	45	40	34

Tabel 15 - Type Jeugdzorg in Leiden - Bron: TWO Holland Rijnland

3.2.2.2 In en uitstroom Jeugdzorg

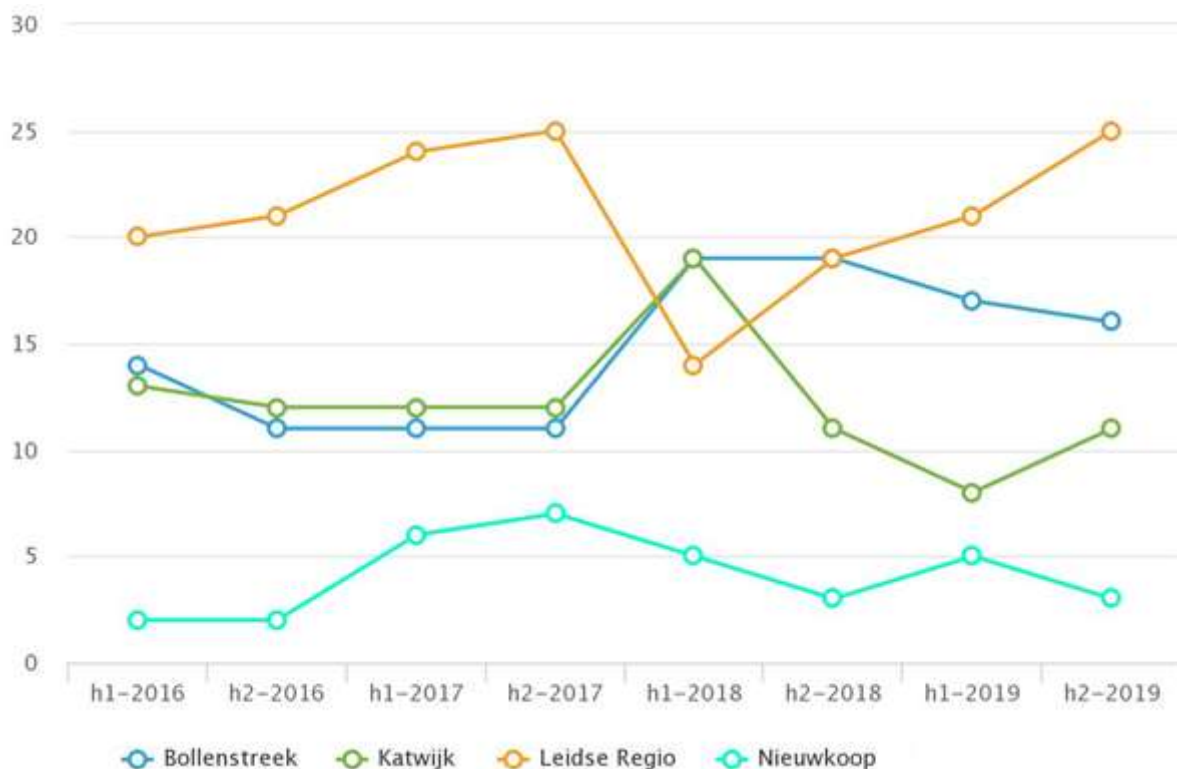

Figuur 16 - In- en uitstroom Jeugdzorg - Aantal verwijzingen van de Jeugd en gezinsteams naar ambulante hulp of dag hulp bij VG (verstandelijk gehandicapten) aanbieder – Bron: TWO Holland Rijnland

Opvallend in de in en uitstroom cijfers is de daling in 2018. De daling wordt met name veroorzaakt door het hoge aantal afgesloten trajecten, gecombineerd met een vrij laag aantal gestarte trajecten.

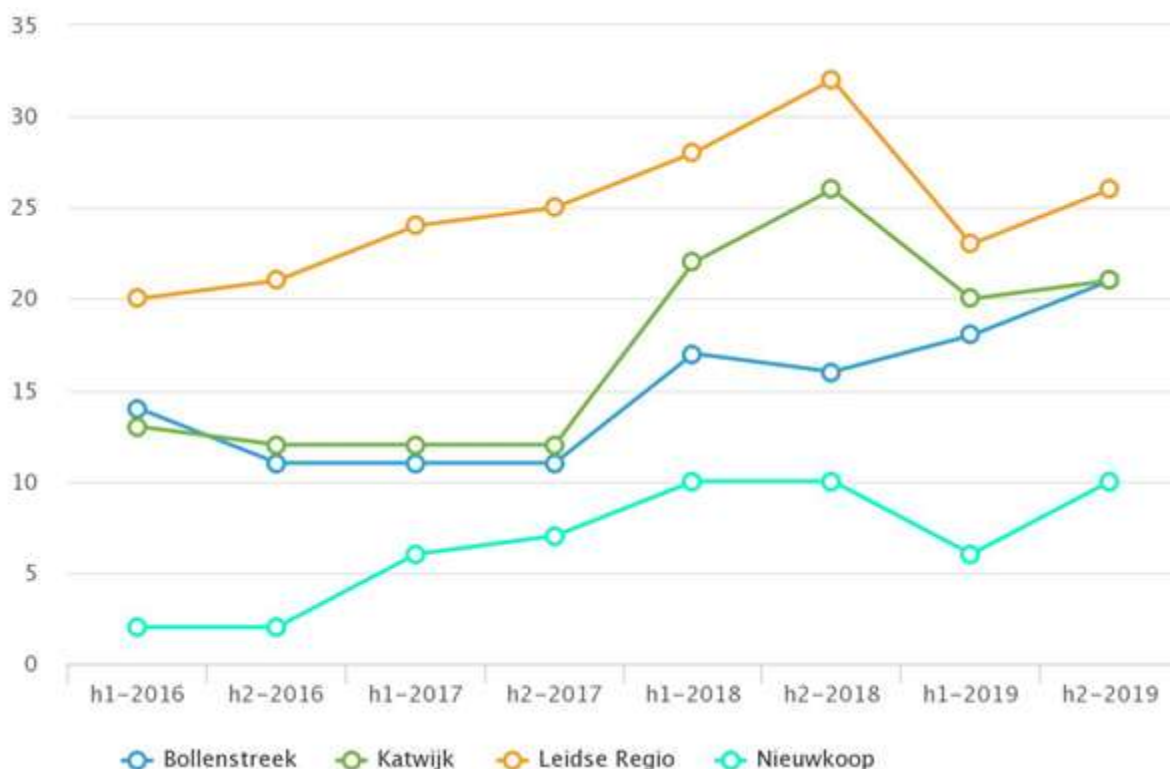
De gemiddelde looptijd van trajecten (kijkend naar Holland Rijnland als geheel) is op 31 december 2019, 17 maanden (514 dagen), terwijl dit aan het einde van 2018 ongeveer 16 maanden was (470 dagen). Over heel 2019 heeft 37% van de afgesloten trajecten een looptijd van meer dan een jaar en 27% een looptijd tussen de 6 maanden en een jaar. In 2018 was dit respectievelijk 43% en 24%. In 2019 duren de trajecten dus minder vaak langer dan een jaar.

3.2.2.3 Verwijzing zwaardere jeugdzorg GGZ en VG

Figuur 17 - Verwijzing 24 uursverblijf GGZ aanbieder - Bron: TWO Holland Rijnland

Binnen de specialistische en hoogspecialistische GGZ worden jeugdigen soms opgenomen wanneer een ambulante behandeling onvoldoende resultaat laat zien en/of wanneer sprake is van een acute bedreigende situatie voor de jeugdige. In de 2018 werd de capaciteit beperkt vanwege arbeidsmarktproblematiek. Niet alle aanbieders waren in staat tot het leveren van optimale capaciteit vanwege een tekort aan personeel en/of hoge werkdruk/dreigend ziekteverzuim van personeel.

Figuur 18 - Verwijzing 24 uursverblijf VG aanbieder - Bron: TWO Holland Rijnland

De afvlakking van het aantal cliënten in de eerste helft van 2019 is het gevolg van cliënten stop / wachttijden.

	h1-2016	h2-2016	h1-2017	h2-2017	h1-2018	h2-2018	h1-2019	h2-2019
24 uursverblijf GGZ aanbieder	11	14	16	16	7	14	12	12
24 uursverblijf VG aanbieder	11	14	16	16	19	21	13	12

Tabel 16 - Aantal Leidse jongeren 0-17 in 24 uursverblijf bij GGZ en VG aanbieder jeugdzorg - Bron: TWO Holland Rijnland

3.2.3 Ervaring effectiviteit Jeugdzorg (CEO)

In opdracht van Holland Rijnland is door onderzoeksbureau JB Lorenz een cliëntervaringsonderzoek over het gebruik van de jeugdhulp over de jaren 2018 – 2019 uitgevoerd. In het onderzoek is gebruik gemaakt van de zogeheten SenseMaker® methodiek van Cognitive Edge. Met deze methodiek is het mogelijk om aan de hand van verhalen van cliënten en hun ouders meer duiding te geven aan de kwantitatieve gegevens over het gebruik van de jeugdhulp.

In 2019 deelden 404 ouders en 76 jongeren hun ervaringen met jeugdhulp in Holland Rijnland. Cliënten vertelden online hun verhaal over jeugdhulp. Na het onderzoek werden in twee werksessies met stakeholders de resultaten gedeeld. Uit de gemeente Leiden zijn 125 cliëntervaringen meegenomen in het onderzoek. De eerste werksessie was met aanbieders, gemeenten, inkooporganisatie TWO en een vertegenwoordiging vanuit het onderwijs. Voor de tweede sessie werden ouders, jongeren en cliëntenraden uitgenodigd. In totaal namen 75 personen deel aan deze sessies.

De belangrijkste thema's in het CEO Jeugd zijn: de wachttijden, het aanmeldtraject, hulp van kleine versus grote organisaties en passende hulp.

Aangaande **wachttijden** zijn de belangrijkste bevindingen:

- Wachttijden zijn van grote invloed op cliënttevredenheid.
  - Belangrijke kantelpunten in tevredenheid treden op na acht weken en na zes maanden.
- Er is geen verschil te zien tussen mensen die binnen twee of mensen die binnen acht weken

worden geholpen. Duurt het langer dan verdubbelt het aantal negatieve ervaringen. Cliënten die meer dan een half jaar op de wachtlijst staan, ervaren de jeugdhulp veel vaker negatief in vergelijking met cliënten die vier en zes maanden op de wachtlijst staan.

- Duidelijkheid en tussentijds contact beperken negatieve ervaringen bij lange wachttijden.

Aangaande het **aanmeldingstraject** zijn de belangrijkste bevindingen:

- Cliënten vinden het moeilijk om de juiste hulp te vinden.
- Problemen in het aanmeldtraject leiden vaker in vergelijking met het voorgaand jaar tot een negatieve ervaring.
- Aanmelden voor jeugdhulp is lastig door slechte communicatie, vele formulieren,
- Verkeerde diagnoses en lange wachttijden.

Aangaande het krijgen van hulp via grote of kleine organisaties zijn de bevindingen:

- Cliënten ervaren hulp van een kleine organisatie positiever dan van een grote organisatie.
- Snelle en persoonlijke hulp die cliënten ervaren van kleine organisaties.
- De juiste klik is belangrijk.
- Personeelwisselingen hebben een negatief effect.

Aangaande passende hulp zijn de bevindingen:

- Cliënten geven aan dat ze maatwerk waarderen.
- Als maatwerk wordt geleverd is er sprake van passende hulp.
- Cliënten ervaren hulp als passend wanneer echt wordt geluisterd en ze mogen meebeslissen.
- Zelfstandige hulpverleners leveren bijna altijd maatwerk.

De bevindingen uit het onderzoek worden in 2020 meegenomen in de doorontwikkeling van de jeugdhulp in Holland Rijnland.

3.2.4 Gebruik Jeugdhulp 1 januari – 1 juni 2020

De cijfers over jeugdzorg in de eerste maanden van 2020 fluctueren nog sterk. De voorlopige cijfers zijn ook alleen nog op Holland Rijnland niveau beschikbaar. De halfjaarcijfers over 2020 zijn na de zomer beschikbaar. De cijfers worden aangeboden voor het portefeuillehoudersoverleg sociaal domein Holland Rijnland.

Op basis van de voorlopige cijfers op Holland Rijnland niveau kunnen nog geen conclusies worden getrokken. Wel is al een aantal opvallende punten te zien:

- Vanaf maart is een afname te zien van het aantal unieke cliënten waaraan ambulante jeugdhulp wordt verleend.
- Jeugdigen die een vorm van dagbesteding of dagbehandeling krijgen, lijken het hardst getroffen door de maatregelen voor bestrijding van het COVID 19 virus omdat bijeenkomsten zijn geannuleerd.
- Het lijkt er op dat met name binnen de gehandicaptenzorg en ggz verblijf veel jeugdigen (tijdelijk) naar huis zijn gegaan.

3.2.5 Toelichting cijfers Jeugdzorg

Door TWO Holland Rijnland wordt ieder jaar een uitgebreide rapportage gemaakt over het gebruik van de jeugdhulp. De rapportage is gebaseerd op het berichtenverkeer over de daadwerkelijk gedeclareerde zorg door de zorgaanbieders in de regio. De cijfers uit het berichtenverkeer kunnen afwijken van de landelijke CBS-cijfers zoals opgenomen op WSJG. De cijfers van het CBS zijn gebaseerd op een uitvraag van het CBS bij de zorgaanbieders.

De afwijking komt het meest pregnant naar voren in de cijfers over jeugdhulp zonder verblijf. Het CBS gaat uit van een daling. Op basis van de declaraties is bij het TWO een stijging van cliënten te zien. De stijging is niet alleen te zien in het aantal cliënten, maar ook in de complexiteit van de jeugdzorg. Jeugdigen hebben langere en intensievere jeugdhulptrajecten nodig.

Door toename van aantal en complexiteit blijven de kosten voor jeugdhulp zonder verblijf toenemen. Enerzijds is dit positief als gekeken wordt naar de kosten die jeugdhulp met verblijf met zich meebrengen. Beleidsmatig is het uitgangspunt dat daar, waar dat kan kinderen zoveel mogelijk in de

eigen omgeving en dus ambulant worden ondersteunend. De andere kant is dat de kosten voor jeugdhulp zonder verblijf dus toenemen.

Op de site van waar staat je gemeente zijn de kosten over 2019 nog niet opgenomen. Naar verwachting zal ook in de cijfers van het CBS een stijging in de kosten te zien zijn.

Het verschil tussen de cijfers over de jeugdzorg van het CBS en TWO is aanleiding hier nader onderzoek naar te verrichten. Het onderzoek wordt geplaatst op de onderzoeksagenda.

3.3 Wmo

3.3.1 VNG indicatoren

Over de Wmo zijn vijf indicatoren opgenomen op de site van waarstaatjegemeente: aantal inwoners met een Wmo voorziening (paragraaf 3.3.1.1), aantal inwoners Beschermd Wonen (paragraaf 3.3.1.2), aantal inwoners met beëindigde Wmo voorziening (paragraaf 3.3.1.3), aantal inwoners van 75 jaar die zelfstandig of in een zorginstelling wonen (paragraaf 3.3.1.4) en kosten Wmo (paragraaf 3.3.1.5).

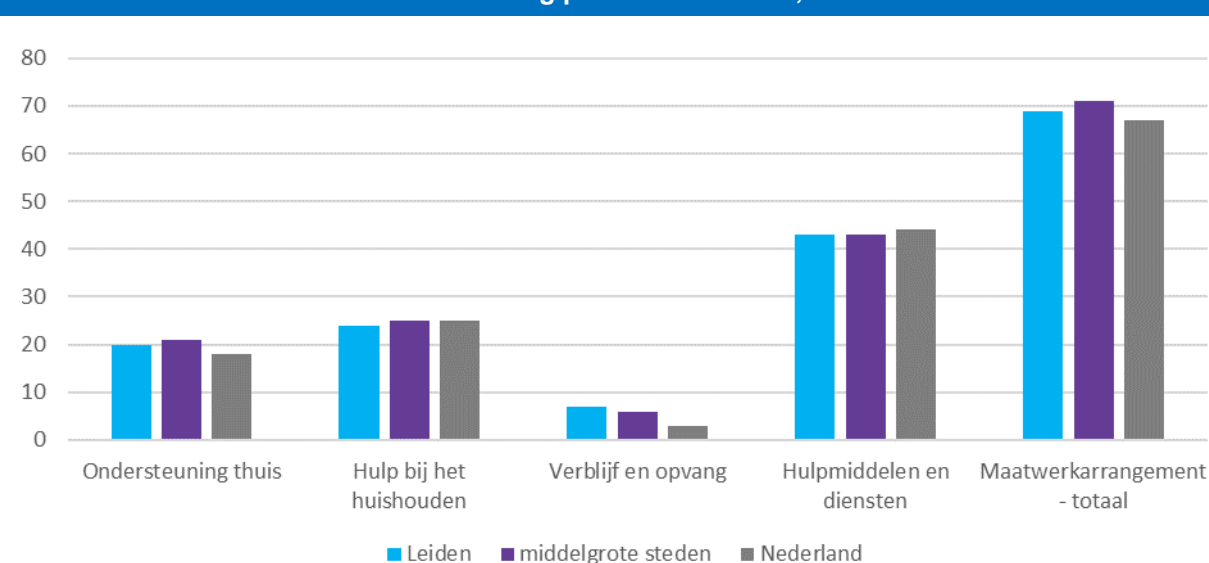
3.3.1.1 Aantal inwoners met een Wmo-voorziening

In 2019 hebben 8.590 Leidenaren een Maatwerkvoorziening vanuit de Wmo (zie tabel). Bij ruim 60% van hen gaat het om een hulpmiddel en dienst. Ruim een kwart van hen heeft ondersteuning thuis en ruim een derde heeft hulp bij het huishouden.

Het aantal inwoners met een Maatwerkarrangement is de laatste jaren gestaag gestegen. Binnen de groep Wmo-gebruikers zien we met name een toename van inwoners met hulp bij het huishouden.

Leiden heeft vergeleken met middelgrote steden een kleiner aantal inwoners per 1000 met een maatwerk voorziening. Vergeleken met Nederland is dit aantal iets hoger. Met name het aantal inwoners per 1000 met verblijf en opvang is voor Leiden (en middelgrote steden) groter dan landelijk het geval is.

Aantal inwoners met een Wmo-voorziening per 1000 inwoners, 2019

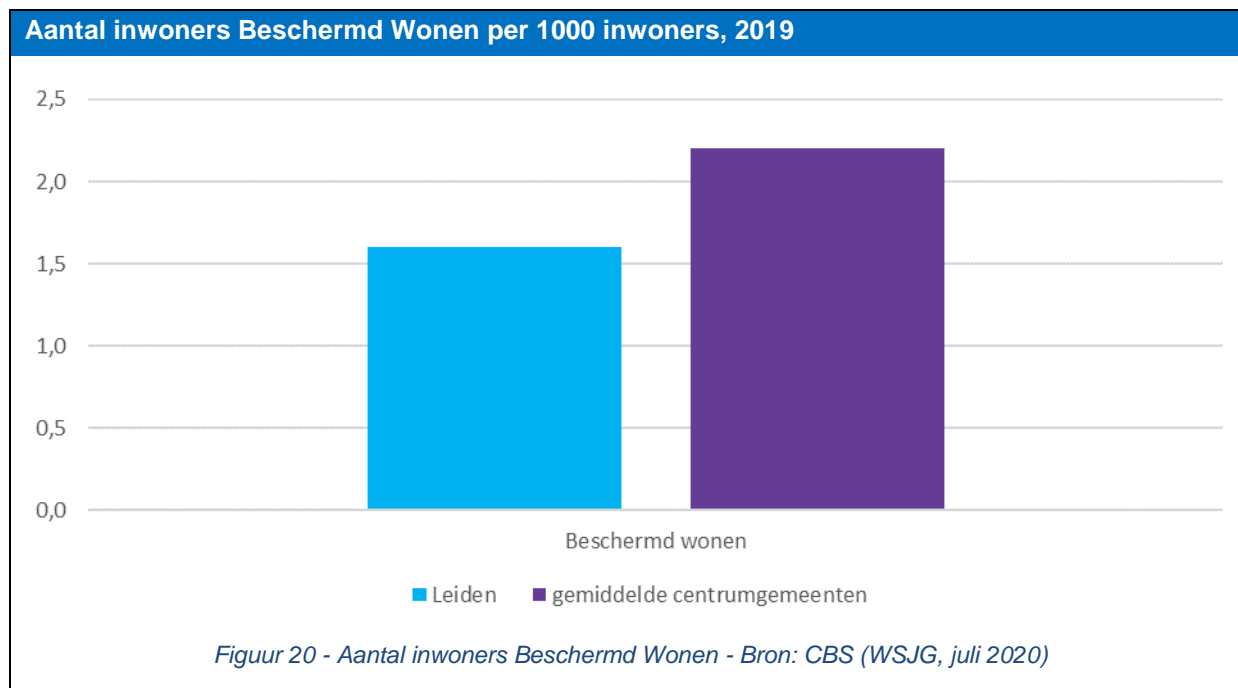
Figuur 19 - Aantal inwoners met een Wmo voorziening - Bron CBS (WSJG, juli 2020)

Inwoners met een Wmo-voorziening – Leiden									
	Aantal					%			
	2016	2017	2018	2019		2016	2017	2018	2019
Ondersteuning thuis	1.750	1.980	2.265	2.475		23,9%	26,1%	27,5%	28,8%
Hulp bij het huishouden	1.585	1.615	2.760	3.005		21,6%	21,3%	33,5%	35,0%
Verblijf en opvang	840	845	920	880		11,5%	11,1%	11,2%	10,2%
Hulpmiddelen en diensten	5.060	5.130	5.200	5.355		69,0%	67,5%	63,1%	62,3%
Maatwerkarrangement - totaal	7.335	7.600	8.235	8.590		100%	100%	100%	100%

Tabel 17 - Inwoners met een Wmo voorziening - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

3.3.1.2 Aantal inwoners Beschermd Wonen

In 2019 zijn 880 inwoners die een Beschermd Wonen voorziening hebben. Dit zijn meer dan in 2017 (zie tabel). Vergeleken met andere centrumgemeenten, zien we dat het aantal inwoners Beschermd Wonen per 1.000 inwoners in Leiden lager is dan gemiddeld.

Aantal inwoners Beschermd Wonen – Leiden			
	Aantal		
	2017	2018	2019
Beschermd wonen	845	920	880

Tabel 18 - Aantal inwoners Beschermd Wonen - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

3.3.1.3 Aantal inwoners met beëindigde Wmo-voorzieningen

Het aantal inwoners met een beëindigde Wmo-voorziening is in 2019 lager dan in 2018 en hoger dan in 2017.

Aantal inwoners met beëindigde Wmo-voorzieningen – Leiden				
	Aantal			
	2016	2017	2018	2019
Totaal beëindigd	1.315	1.395	1.675	1.635

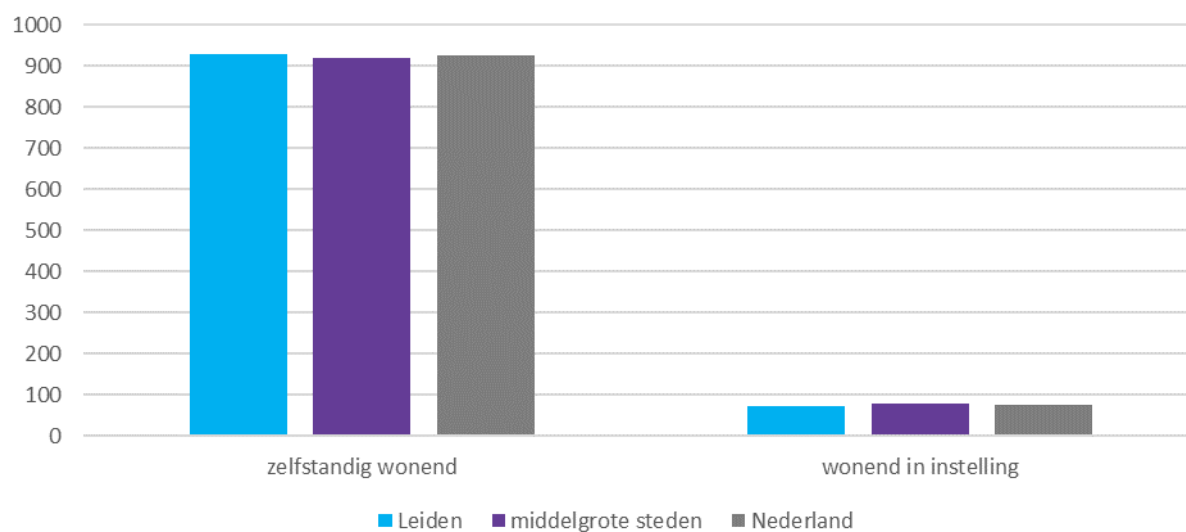
Tabel 19 - Aantal inwoners met beëindigde Wmo voorziening - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

3.3.1.4 Inwoners van 75 jaar en ouder die zelfstandig of in een zorginstelling wonen

Per 1.000 Leidse inwoners van 75 jaar en ouder, wonen er in 2019 73 in een instelling. Een jaar eerder waren dit er 75. Het aantal is dus iets gedaald.

In Leiden wonen ongeveer hetzelfde aantal 75-plussers in een instelling als het gemiddelde van andere middelgrote steden en het landelijk gemiddelde.

Inwoners van 75 jaar en ouder die wel/niet zelfstandig wonen per 1.000 inwoners 75-plus, 2019

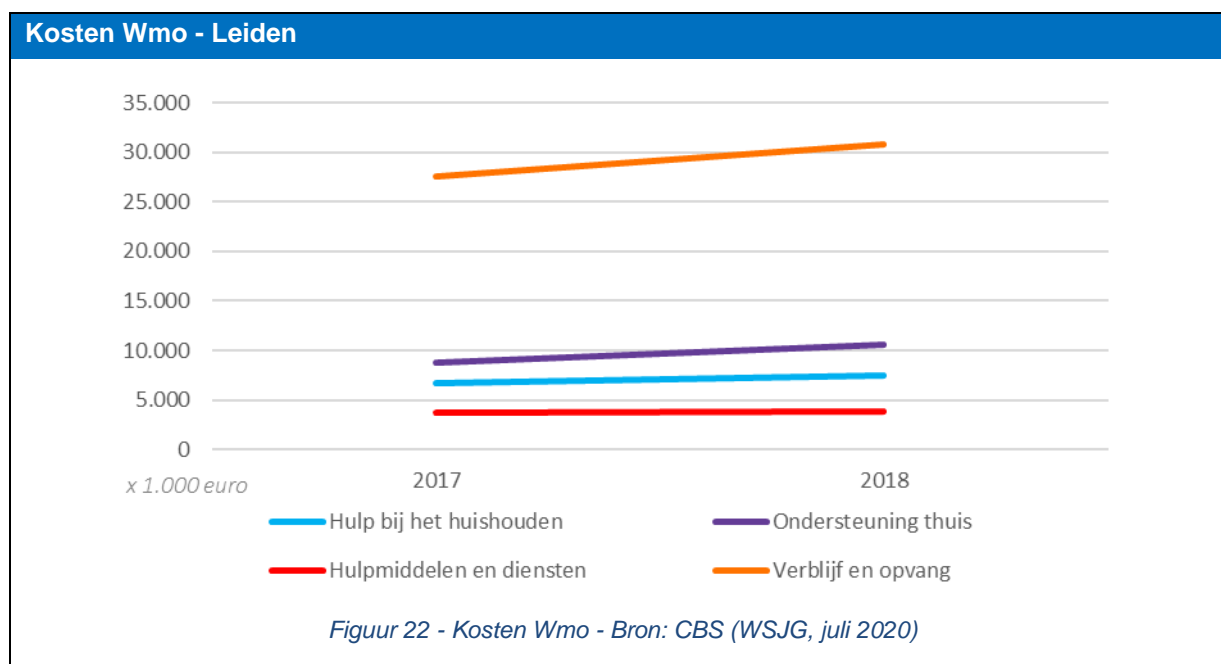
Figuur 21 - Inwoners van 75 jaar en ouder die wel/niet zelfstandig wonen - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

Inwoners van 75 jaar en ouder die wel/niet zelfstandig wonen – Leiden			
	Aantal (per 1.000 75-plussers)		
	2017	2018	2019
Zelfstandig wonend	929	925	928
Wonend in instelling	71	75	73

Tabel 20 - Inwoners van 75 jaar en ouder die wel/niet zelfstandig wonen - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

3.3.1.5 Kosten Wmo

De kosten voor de Wmo zijn in 2019 gestegen ten opzichte van 2018. Met name voor Verblijf en opvang zijn de kosten gestegen.

Kosten Wmo - Leiden			
	Kosten (x 1.000 euro)		
	2017	2018	2019
Hulp bij het huishouden	6.650	7.605	8.234
Ondersteuning thuis	8.821	10.634	10.792
Hulpmiddelen en diensten	3.794	3.849	4.513
Verblijf en opvang	27.510	28.635	31.236
Totaal	46.774	50.723	54.775

Tabel 21 - Kosten Wmo²

3.3.2 Ervaren effectiviteit Wmo-ondersteuning (CEO)

In de verplichte jaarlijkse Wmo-cliëntervaringsonderzoeken geeft een viertal vragen een indruk van de ervaren effectiviteit van de ondersteuning:

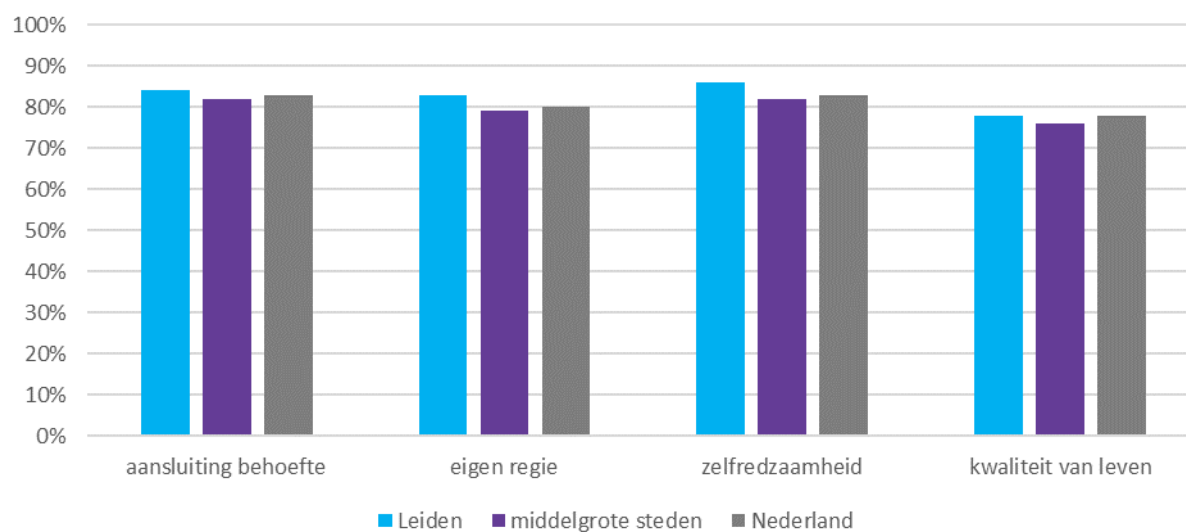
- Aansluiten op behoefte (De ondersteuning die ik krijg, past bij mijn hulpvraag)
- Eigen regie (Door de ondersteuning die ik krijg, kan ik beter de dingen doen die ik wil)
- Zelfredzaamheid (Door de ondersteuning die ik krijg, kan ik mij beter redden)
- Kwaliteit van leven (Door de ondersteuning die ik krijg, heb ik een betere kwaliteit van leven)

Leidse inwoners met een Wmo-voorziening zijn in het algemeen tevreden. Ruim 80% is het (helemaal) eens met bijna alle voorgelegde stellingen. Alleen over het effect op de kwaliteit van leven zijn zij in 2019 iets minder vaak tevreden dan het voorgaand jaar

Vergeleken met het gemiddelde van alle middelgrote steden en met het landelijk gemiddelde ligt de ervaren effectiviteit in Leiden hoger.

² Op de site WSJG staan de cijfers gepubliceerd t/m 2018. De cijfers over 2019 zijn aangeleverd door de gemeente bij het CBS, maar nog niet officieel gepubliceerd.

Ervaren effectiviteit Wmo-ondersteuning, 2019

Figuur 23 - Ervaren effectiviteit Wmo ondersteuning - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

Ervaren effectiviteit Wmo-ondersteuning - Leiden

	(helemaal) mee eens				(helemaal) mee oneens			
	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
aansluiting behoefte	78%	78%	85%	84%	8%	8%	6%	6%
eigen regie	77%	78%	83%	83%	7%	7%	4%	4%
zelfredzaamheid	79%	79%	87%	86%	7%	7%	3%	5%
kwaliteit van leven	75%	74%	82%	78%	7%	7%	4%	5%

Tabel 22 - Ervaren effectiviteit Wmo ondersteuning - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

Ervaren effectiviteit Wmo-ondersteuning, 2020

In het voorjaar 2020 is wederom een cliëntervaringsonderzoek uitgevoerd onder Leidse inwoners met een wmo-voorziening. Uit dit onderzoek blijkt dat de tevredenheid gestegen is:

- aansluiting behoefte: 90% is het (helemaal) eens met de stelling
- eigen regie: 84% is het (helemaal) eens met de stelling
- zelfredzaamheid: 86% is het (helemaal) eens met de stelling
- kwaliteit van leven: 82% is het (helemaal) eens met de stelling

3.3.3 Gebruik Wmo 1 januari – 1 juni 2020

Onderstaande tabel geeft inzicht in de standcijfers van het gebruik van huishoudelijke ondersteuning (HO), Begeleiding individueel (BGI) en Begeleiding groep (BGG).

	HO	BGI	BGG
Januari 2020	2541	1451	483
Februari 2020	2548	1467	483
Maart 2020	2553	1511	499
April 2020	2553	1519	478
Mei 2020	2597	1544	470
Juni 2020	2607	1551	469

Tabel 23 - Gebruik Wmo 1 januari - 1 juni 2020 - Bron: gemeente Leiden

3.3.4 Toelichting cijfers Wmo

- Toename Ondersteuning Thuis: Is vooral toename aan cliënten met individuele begeleiding als gevolg van de extramuralisering van vooral de GGZ en in mindere mate Verstandelijke Gehandicaptenzorg;
- Toename HO: van 2017 op 2018 is een gevolg van de afschaffing van de algemene voorziening en het omzetten naar maatwerkvoorzieningen. De groei van 2018 op 2019 is het effect van de aanzuigende werking van het abonnementstarief;
- Omdat door het omzetten van de algemene voorziening naar de maatwerkvoorzieningen het aantal Wmo voorzieningen sinds 2017 hoger is, is ook het aantal beëindigingen hoger. Echter verhoudingsgewijs is er weinig verandering opgetreden, namelijk % beëindigingen tov aantal voorzieningen is redelijk stabiel eerst 18% nu 19%.
- Toename Hulpmiddelen en diensten: De extra groei in 2019 ten opzichte van de trendmatige groei van voorgaande jaren is ook het effect van de aanzuigende werking van het abonnementstarief;
- Afname Verblijf Beschermd Wonen (afgegeven aantal beschikkingen). Voor de afname in 2019 van -40 is geen verklaring;
- Minder Beschermd wonen dan andere centrum-gemeenten heeft te maken met historische scheefgroei tussen centrum gemeenten. De voorzieningen zijn van oudsher meer gevestigd in meer natuurlijke omgevingen (bossen);
- De cijfers over het aantal beëindigde Wmo voorzieningen kunnen meer waarde krijgen door het saldo van in en uitstroom met elkaar te vergelijken. Zo geldt bijvoorbeeld voor Beschermd Wonen dat in 2019 de instroom 90 bedroeg en de uitstroom 204. Het saldo van instroom en uitstroom is te betrekken bij de onderzoeksagenda (paragraaf 4.3.6 – tijdigheid verstrekking voorzieningen).
- Uit de standcijfers huishoudelijke ondersteuning (HO), begeleiding individueel (BGI) en begeleiding groep (BGG) kunnen nog geen duidelijke conclusies over het effect van COVID-19 na de maatregelen van eind maart worden getrokken. Na mei 2020 is een kleine stijging van het aantal aanvragen huishoudelijke ondersteuning te zien. Dit kan ook een gevolg zijn van de verdere stijging die in 2019 al te zien was ten gevolge van het introduceren van het abonnementstarief. De stijging van begeleiding individueel en de daling van begeleiding groep zijn mogelijk wel te verklaren door de maatregelen ter bestrijding van het COVID 19 virus. Om besmetting te voorkomen zijn groepsbijeenkomsten beperkt.

3.4 Participatiewet

3.4.1 VNG indicatoren

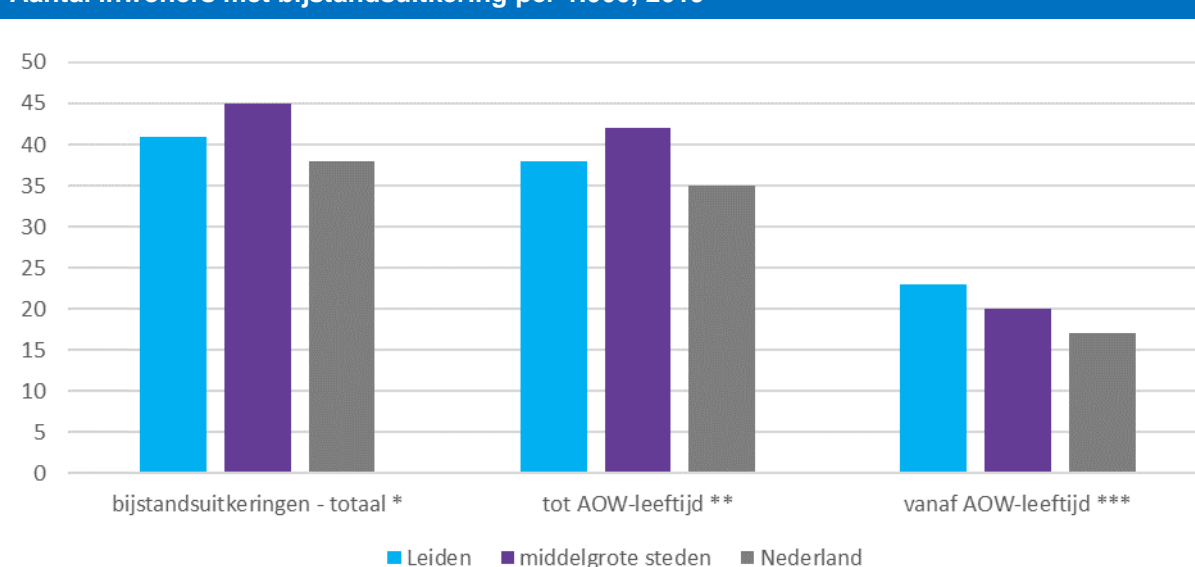
Over de Participatiewet zijn twee indicatoren opgenomen op de site van waarstaategemeente: aantal inwoners met een bijstandsuitkering (paragraaf 3.4.1.1) en aantal inwoners met een re-integratievoorziening (paragraaf 3.4.1.2).

3.4.1.1 Aantal inwoners met bijstandsuitkering

We zien in Leiden vanaf 2017 een lichte daling van het aantal inwoners met een bijstandsuitkering per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder.

Vergeleken met het gemiddelde voor alle middelgrote steden ligt het aantal bijstandsuitkeringen per 1.000 in Leiden lager. Maar hoger dan het landelijke aantal per 1.000. Het aantal bijstandsuitkeringen per 1.000 vanaf de AOW-leeftijd is in Leiden hoger dan we zien in middelgrote steden bij elkaar en voor heel Nederland.

Aantal inwoners met bijstandsuitkering per 1.000, 2019

Figuur 24 - Aantal inwoners met bijstandsuitkering - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

* per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder

** per 1.000 inwoners tussen 18-65 jaar

*** per 1.000 inwoners van 65 jaar en ouder

Aantal inwoners met bijstandsuitkering – Leiden

	Aantal			
	2e halfjaar 2016	2e halfjaar 2017	2e halfjaar 2018	2e halfjaar 2019
Bijstandsuitkeringen – totaal ³	4.610	4.540	4.400	4.150
Tot AOW-leeftijd	4.230	4.140	3.970	3.710
Vanaf AOW-leeftijd	380	410	430	440

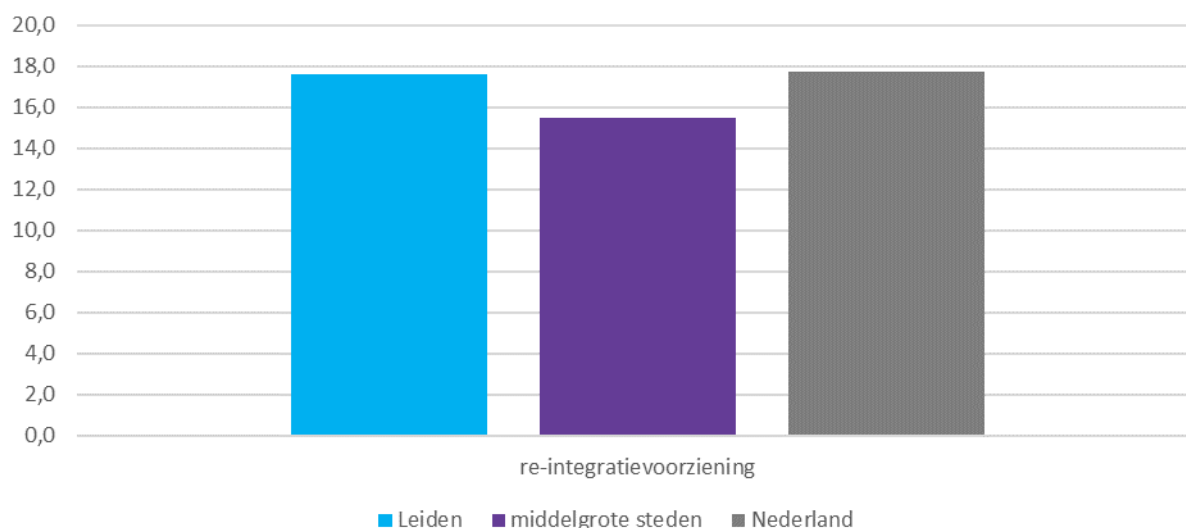
Tabel 24 - Aantal inwoners met bijstandsuitkering - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

³ Bijstand gerelateerde uitkeringen tot de AOW-leeftijd zijn bijvoorbeeld de bijstandsuitkering voor oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) en/of - gewezen zelfstandigen (IOAZ). Bijstand gerelateerde uitkeringen vanaf de AOW-leeftijd is bijvoorbeeld de aanvullende inkomensvoorziening voor ouderen (AIO).

3.4.1.2 Aantal inwoners met re-integratievoorziening

Het aantal re-integratievoorzieningen per 1.000 inwoners van 15-74 jaar is in Leiden door de jaren heen redelijk stabiel. Vergeleken met middelgrote steden is het relatieve aantal voor Leiden hoger dan voor alle middelgrote steden bij elkaar, maar vergelijkbaar met het landelijke gemiddelde ligt het iets lager.

Aantal inwoners met re-integratievoorziening per 1.000 inwoners (15-74 jaar), 2019

Figuur 25 - Aantal inwoners met re-integratievoorziening - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

Aantal inwoners met re-integratievoorziening – Leiden

	Aantal			
	2e halfjaar 2016	2e halfjaar 2017	2e halfjaar 2018	2e halfjaar 2019
re-integratievoorziening	1.500	1.840	2.360	1.540

Tabel 25 - Aantal inwoners met re-integratievoorziening - Bron: CBS (WSJG, juli 2020)

3.4.2 Uitbreiding indicatoren Participatiewet

In het inrichtingsvoorstel is onder besluitpunt 2 vastgesteld de indicatorenlijst van de VNG uit te breiden met een aantal indicatoren. Voor de Participatiewet is in deze paragraaf de monitor uitgebreid met informatie over de groep die langdurig gebruik maakt van de bijstand (besluitpunt 2a vi) / trajecten die helpen om mee te doen (besluitpunt 2a vii) / armoede onder alleenstaanden (besluitpunt 2a x).

3.4.2.1 Samenstelling klanten Participatiewet

1.b. Samenstelling klanten P-wet LO.		2019 *			
		31 - 3	30 - 6	30 - 9	31 - 12
Leeftijd	<27 jaar	235	224	179	176
	27- 39 jaar	855	821	763	752
	40- 54 jaar	1361	1346	1341	1289
	55- pensioen**	1124	1119	1119	1128
Geslacht	M	1642	1590	1524	1482
	V	1933	1920	1878	1863
Leefvorm	Samenwonend/ echtpaar	916	886	870	846
	Eenoudergezin	540	538	522	513
	Alleenstaande	2119	2086	2010	1986
Nationaliteit	Nederlandse	2804	2759	2709	2655
	Niet Nederlandse	771	751	693	690
Uitkeringsduur	0- 6 maanden	408	372	360	350
	6- 12 maanden	318	311	263	259
	1- 2 jaar	412	427	438	408
	2- 4 jaar	737	701	637	629
	4+ jaar	1700	1699	1704	1699

* Totaal gebaseerd op aantal klanten / ** Bij aanmaak was pensioen leeftijd 66 jaar en 7 maanden

Tabel 26 - Samenstelling klanten Participatiewet - Bron: Gemeente Leiden

3.4.2.2 Trajecten die helpen om mee te doen

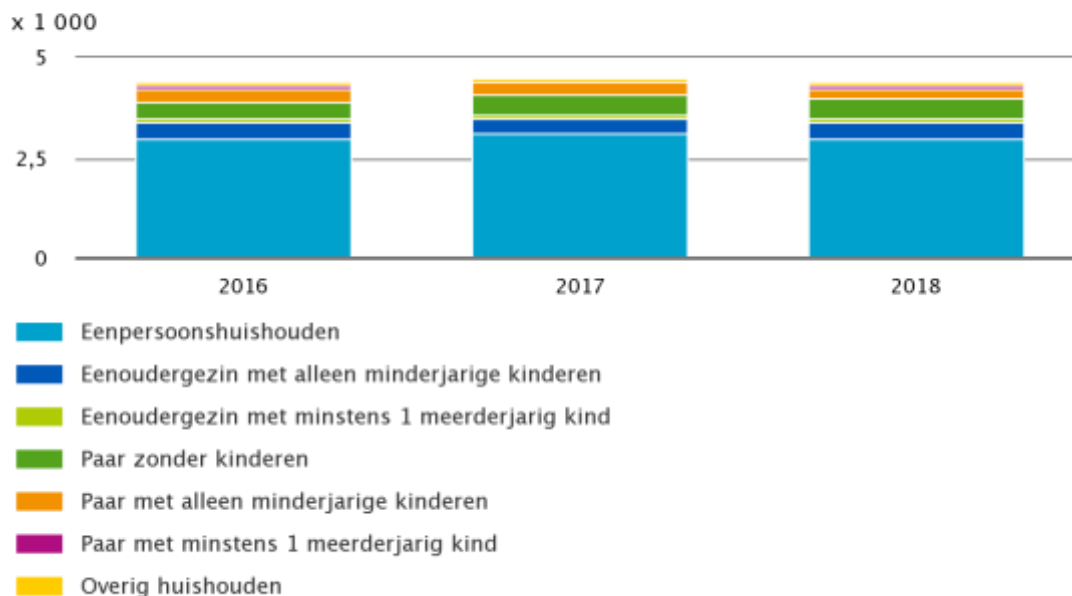
	Kwartaal 1		Kwartaal 2		Kwartaal 3		Kwartaal 4	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Aantal trajecten gestart	261	100	314	100	356	100	400	100
Beëindigde trajecten (niet succesvol en succesvol)	50	19,2	96	30,6	144	40,4	202	50,5
Beëindigde trajecten succesvol	38	14,6	66	21	101	28,4	141	35,2
Succesvolle uitstroom (plaatsingen / afzien van uitkering)	42	16,1	75	23,9	113	31,7	161	40,3

Tabel 27 - Trajecten die helpen om mee te doen - Bron: gemeente Leiden

Bovenstaande tabel laat zien dat het aantal gestarte trajecten in de loop van 2019 is gestegen van 261 naar 400. Belangrijkste gegeven uit bovenstaande tabel is het cijfer over succesvolle uitstroom. Waren er in het eerste kwartaal nog 42 cliënten succesvol uitgestroomd. In het laatste kwartaal is de succesvolle uitstroom opgelopen tot 161 cliënten.

3.4.2.3 Armoede⁴ onder alleenstaanden

Huishoudtype van huishoudens tot 101% van het sociaal minimum in Leiden, 2016–2018

Figuur 26 - Huishoudtype van huishoudens tot 101% van het sociaal minimum - Bron: CBS

Jaar / Type huishouden	Eenpersoonshuishouden	Eenoudergezin met alleen minderjarige kinderen	Eenoudergezin met minstens 1 meerderjarig kind	Paar zonder kinderen	Paar met alleen minderjarige kinderen	Paar met minstens 1 meerderjarig kind	Overig huishouden
2016	69	10	2	10	6	1	1
2017	70	9	2	10	6	1	1
2018	70	9	2	11	6	1	1

Tabel 28 - Armoede onder alleenstaanden (101 % van het sociaal minimum) - Bron: CBS

3.4.3 Ervaring effectiviteit Werk & Inkomen (CEO)

In januari / februari 2019 is door onderzoeksbureau I&O Research een onderzoek uitgevoerd naar de klanttevredenheid over de verstrekking van de uitkeringen, over de verstrekking van de uitkering levensonderhoud, bijzondere bijstand en/of minimaregelingen en de uitvoering van gesprekken om de participatie van inwoners te vergroten. Om de dienstverlening te verbeteren is inzicht in de ervaringen van klanten noodzakelijk.

In het onderzoek is gekeken naar de ontwikkelingen van ervaringen van klanten tussen een eerste onderzoek uit 2017 en het tweede onderzoek uit 2019. In totaal hebben in het onderzoek 1.258 van de 6.119 uitgenodigde klanten de vragenlijst volledig ingevuld, een respons van 21%. We beschouwen de verbetering als significant als de verbetering ten minste drie procentpunten hoger ligt dan twee jaar eerder.

Over de resultaten van het onderzoek is de commissie Werk & Middelen in juli 2019 uitvoerig geïnformeerd door een brief van de wethouder Werk&Inkomen, Economie en Cultuur (Z/19/1390886). Hieronder zijn de resultaten van het onderzoek samengevat.

⁴ Definitie CBS: **Armoede**, of beter gezegd inkomensarmoede komt neer op het hebben van onvoldoende geld (inkomen) om een bepaald consumptieniveau te realiseren dat in Nederland als minimaal noodzakelijk wordt geacht. In de definitie zijn alle mogelijke bronnen van inkomen meegenomen.

Algemene punten

1. Het algemene rapportcijfer voor team Werk & Inkomen is gestegen van een 6,7 in 2017 naar een 7,2 in 2019. De helft (49%) is zeer tevreden en geeft een 8 of hoger als cijfer, terwijl het aantal ontevreden klanten is gedaald van 25% naar 13%. De rest (37%) geeft een voldoende.
2. Klanten voelen zich vaker serieus genomen, hebben vaker het idee dat team Werk & Inkomen haar best doet om hen te helpen en vinden dat het team netjes met hun persoonlijke gegevens en documenten omgaat.
3. De klantmanagers houden zich vaker aan gemaakte afspraken (76%), luisteren beter naar de klant (74%) en hebben vaker de benodigde kennis om de klant goed te kunnen begeleiden. Verder vindt 68% dat zij snel een afspraak kregen met hun klantmanager, dit was in 2017 nog 62%.
4. De informatievoorziening richting klanten is ook verbeterd. Klanten vinden de uitleg over het besluit met betrekking tot een aanvraag duidelijker en zijn hier ook vaker tevreden mee. Ook vinden zij vergeleken met twee jaar geleden vaker dat de formulieren en brieven goed te begrijpen zijn en dat team Werk & Inkomen duidelijke informatie over de verschillende regelingen geeft.

Uitgelicht en verbeter(actie)punten voor de toekomst

Het percentage klanten dat vindt dat de klantmanager de situatie stap voor stap verbetert richting werk is gedaald van 59% naar 56%. Klanten geven een hoger rapportcijfer voor de workshop die hen helpt richting werk, deze is gestegen van een 6,1 naar een 6,7. Het is echter opvallend dat de effecten van de workshop achterblijven: klanten zijn ten opzichte van 2017 minder enthousiast om werk te zoeken en leren minder goed om zelf een baan te vinden.

Klanten zijn gevraagd wat het belangrijkste is waar team W&I hen mee kan begeleiden. Bovenaan staan: begrip voor de situatie van de cliënt hebben en het kunnen verplaatsen in de leefwereld van de cliënt. Dit is nog niet altijd het geval, hoewel deze situatie wel verbeterd is), duidelijkheid (in wirwar van regels en bij uitkering), hulp bij zoeken naar werk (toekomstperspectief, opleidingen, sollicitatietips), snelle reactie (bijv. bij nood of bij vragen) en hulp bij participatie (isolatie van maatschappij, Nederlands leren, oriënteren in Nederland).

Een derde van de klanten heeft een beetje tot zeer veel moeite met de Nederlandse taal (zowel spreken en luisteren als lezen en schrijven) en bijna de helft van onze klanten zegt moeite te hebben met het gebruik van internet om (overheids)zaken te regelen.

In de vragenlijst konden klanten aangeven of zij tips hebben voor hun klantmanager. Een aantal klanten vinden dat de bereikbaarheid van hun klantmanager beter kan. Zij bellen liever op andere tijden of willen sneller een reactie als zij een mail sturen. Uit het onderzoek blijkt dat minder dan de helft de tijden om te bellen prettig vindt. Telefonische vragen worden over het algemeen het snelst afgehandeld, 56% zegt dat zij op tijd worden teruggebeld.

Een klant zegt: "De bereikbaarheid om in contact te komen met je klantmanager (telefoontijden) is te kort! Al begrijp ik dat voor hem ook andere taken belangrijk zijn. Een telefonisch spreekuur (hele dag) zou een uitkomst zijn. Verder was mijn contact veelal via de mail, wat erg makkelijk was en door mij als prettig word ervaren! De communicatie was vaak ook na "sluittingstijd"."

3.4.4 Gebruik voorzieningen participatiewet 1 januari – 1 juni 2020

Aantal inwoners dat gebruik maakt van participatievoorzieningen						
	Aantal					
2020	1-jan	1-feb	1-mrt	1-apr	1-mei	1-jun
Personen met bijstand totaal	3.600	3.611	3.593	3.666	3.678	3.667
Personen met bijstand <65	3.462	3.468	3.455	3.536	3.553	3.548
Personen met re-integratievoorziening	1.011	1.014	1.003	1.022	1.023	1.029

Tabel 29 - Gebruik bijstand 1 januari - 1 juni 2020 - Bron: gemeente Leiden

3.4.5 Toelichting cijfers Participatiewet

In de monitor zien we een daling van het aantal bijstandsuitkeringen. Dit heeft te maken met het economisch getij, d.w.z. langzaam herstel van de crisis van 2009 en de toenemende vraag naar personeel. Het arbeidsmarkt beleid heeft hierop ingespeeld (vraag en aanbod samenbrengen) met behulp van diverse instrumenten en voorzieningen.

Het is lastig om precies aan te tonen welke interventies tot uitstroom hebben geleid. Het is een combinatie van verschillende punten: beleid, interventies, ontwikkelingen en conjunctuur. Opvallend is het hoge cijfer van het aantal inwoners met een re-integratievoorziening in het tweede halfjaar van 2018. In paragraaf 3.4.2. is te zien dat het cijfer van 1840 naar 2360 gaat. Nader onderzoek is nodig om het verschil te verklaren.

Ten gevolge van het steunpakket van het kabinet zijn tot juni 2020 nog weinig effecten te zien van COVID-19. Vlak voor de COVID 19 maatregelen is nog wel te zien dat op 1 maart 2020 de bijstandsuitkeringen licht waren afgenomen.

DEEL II - Onderzoeksagenda

4 Onderzoeksagenda

4.1 Inleiding

In september 2019 is het inrichtingsvoorstel voor de Monitor Sociaal Domein vastgesteld. In het vierde besluit van het inrichtingsvoorstel zijn vijf thema's voor nader onderzoek vastgesteld. De genoemde thema's zijn:

- een gezin, een plan
- effectiviteit van de jeugdhulp en interventies t.b.v. meedoen
- invloed van jeugdhulptrajecten en activiteiten in Werk & Inkomen op kinderarmoede
- barrières voor zorggebruik, ofwel het voorkomen van zorgmijden
- samenhang jeugdzorg, speciaal onderwijs en voortijdig schoolverlaten

De thema's volgen uit het doorontwikkeltraject van de monitor. Na de laatste van vier bijeenkomsten in het doorontwikkeltraject zijn door raadsleden van de commissie Onderwijs & Samenleving en Werk & Inkomen vragen gesteld waarvan het gewenst is om het antwoord op te nemen in de Monitor Sociaal Domein. Op een groot aantal vragen is het antwoord reeds bekend, die zijn opgenomen in de monitor. Voor het beantwoorden van de overige vragen is meer onderzoek vereist. Voorliggende onderzoeksagenda geeft inzicht in wat nodig is om de vragen te beantwoorden.

Per thema wordt teruggegrepen op de oorspronkelijke vragen / aandachtspunten zoals verzameld op 19 juli 2019 (bijlage V bij het inrichtingsvoorstel).

Gegeven de VNG indicatorenlijst is in het inrichtingsvoorstel onder besluitpunt 2 vastgesteld met welke informatie de monitor moet worden uitgebreid. Voor het kunnen opnemen van informatie over een drietal extra indicatoren is nader onderzoek nodig. Het gaat om besluitpunt 2a ix (het aantal mensen dat niet zelfstandig in hun inkomen kan voorzien), besluitpunt 2b ii (integraal persoonsgebonden budget) en besluitpunt 2b iii (meedoen van mensen met langdurige bijstand). Het benodigd onderzoek hiervoor is meegenomen op de onderzoeksagenda.

Tot slot zijn op de onderzoeksagenda twee extra thema's opgenomen die volgen uit aangenomen moties en toezeggingen rond de Monitor Sociaal Domein.

4.2 Algemeen

Voor een goede beantwoording van de aangedragen vragen / aandachtspunten door de fracties is het van belang dat de nader te onderzoeken vragen in een context worden geplaatst. De context is het probleem of de maatschappelijke opgave. Waarom de vraag gesteld wordt en welk probleem met beantwoording wordt opgelost is niet meegegeven in de aangedragen informatie. De koppeling tussen doel, het op te willen maatschappelijk probleem en de vraag die hieruit vloeit is niet duidelijk.

Nadat de vragen zijn geplaatst in het achterliggende op te willen lossen probleem kan begonnen worden met het zoeken naar het antwoord. Voor het onderzoek kunnen zowel kwalitatieve als kwantitatieve methoden gebruikt worden.

Voorgesteld wordt voor de uit te zoeken thema's (besluitpunt 4 van het inrichtingsvoorstel) het volgende onderzoek stramien te volgen. Het stramien volgt uit de theorie voor evidenced based beleidsvorming.

1) Formuleren doelstelling

Wat wil je bereiken?

(Plaatsing onderzoeksthema in visie sociaal domein en hieronder liggende beleidsvisie, zo nodig nader te expliciteren in SMART doelstelling)

Begripsbepaling / definities

2) Formuleren probleemstelling

Wat zijn implicaties / Hoe uiten zich problemen. Geredeneerd vanuit de doelstelling.

3) Formuleren vraagstelling

Dit zijn de vragen zoals aangedragen door de leden van de raadscommissie onderwijs & samenleving en Werk & Inkomen. Mogelijk dat de vragen een herformulering vragen in het licht van doelstelling en probleemstelling

4) Uitwerken vraagstelling

A) Vinding

Informatie verzameling / bekijken vraagstelling vanuit verschillende invalshoeken
Talig / Historisch / Filosofisch / Cultureel
Geschikte onderzoeksmethode vast stellen (kwantitatieve en kwalitatieve methoden)

B) Duiding

Wat betekenen de talige / historische / filosofische en culturele inzichten? Welke argumenten voor en tegen zijn te destilleren uit de 'vinding' fase?

C) Weging

Welke argumenten zijn doorslaggevend voor het formuleren van een antwoord op de vraagstelling?

5) Conclusie / Aanbevelingen**4.3 Onderzoekthema's****4.3.1 Eén gezin, één plan**

Het thema één gezin, één plan komt voort uit de aangedragen vraag:

Hoeveel zorgverleners komen er nu gemiddeld over de vloer per cliënt (1G1P)? (PvdA)

De meeste ondersteuning in het sociaal domein wordt geleverd vanuit een indicatie vanuit één wet. Meerdere zorgverleners komen over de vloer als een huishouden indicaties heeft vanuit meerdere wetten. In huishoudens met meerdere problemen kan het zijn dat er dan meerdere zorgverleners over de vloer komen. Voor huishoudens met complexe zorgvragen buigen zich meerdere experts over de problematiek van het huishouden. Om de problemen aan te pakken en om te zorgen voor een goede afstemming wordt in de jeugdzorg gewerkt vanuit de methodiek één gezin, één plan.

Het in beeld brengen van wie, op welk moment, hoe lang en over welke periode bij een huishouden over de vloer komt, heeft niet zoveel relevantie als de informatie niet geplaatst wordt in wat een huishouden met een complexe zorgvraag nodig heeft.

De vraag wat een huishouden nodig heeft en hoe de daaraan gekoppelde zorg en ondersteuning zo goed en efficiënt mogelijk gekoppeld kunnen worden is het onderwerp van het landelijk experiment integraal budget.

In juni 2018 heeft het college van Leiden ingestemd om deel te nemen aan het landelijk experiment integraal budget (zowel pgb als natura) (briefnummer Z/18/1272522). Een integraal budget biedt mogelijkheden om meer samenhang in de ondersteuning van huishoudens met meerdere problemen te organiseren. De visie / ambitie van het experiment is:

De inwoner, zijn/haar (zorg) behoefte, diens eigen regie en leefwereld staan centraal. Integrale en passende zorg, hulp en ondersteuning over de domeinen heen is eenvoudig toegankelijk en inzetbaar. Zonder last van wet- of regelgeving en administratieve druk. Na gesprek met de inwoner en andere betrokkenen wordt de integrale hulp in samenwerking uitgevoerd binnen bestaande ZiN afspraken of via een integraal PGB.

Aan het experiment nemen naast Leiden de gemeenten Alphen aan den Rijn, Roermond, Rotterdam, Dalfsen, Meppel, Nieuwegein en Den Haag deel.

Bureau Andersson Elfers Felix (AEF) is door het ministerie van VWS ingeschakeld om te onderzoeken in welke mate de doelen van het experiment worden behaald.

Het onderzoek van AEF moet aan het einde van het experiment inzicht geven in

- financiële effecten en doelmatigheid (inclusief administratieve en organisatorische lasten)
- effecten bij inwoners
- ervaringen bij overige betrokkenen en
- praktische en juridische bevorderende en belemmerende factoren.

Om het experiment mogelijk te maken is een algemene maatregel van bestuur vastgesteld om budgetten uit de Wmo, Jeugdwet, Participatiewet, Wet langdurige zorg en Zorgverzekeringswet te kunnen combineren ten behoeve van de noodzakelijke zorg en ondersteuning.

Op 5 augustus 2019 is deze algemene maatregel van het bestuur gepubliceerd in de Staatscourant (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2019-43453.html>)

Het experiment loopt tot 31 december 2021.

Voor het onderzoeksthema één gezin, één plan wordt voorgesteld geen separaat onderzoek te doen. Voorgesteld wordt op basis van de resultaten van het landelijk experiment integraal budget conclusies te trekken in de Monitor Sociaal Domein 2022. Hiermede wordt tevens invulling gegeven aan besluitpunt 2b-ii van het inrichtingsvoorstel (RV 19.0081).

In Leiden zijn we bezig met het zoeken van huishoudens die mee kunnen doen aan de pilot. Het streven is vijf tot tien gezinnen mee te laten doen.

4.3.2 Effectiviteit van de jeugdhulp en interventies t.b.v. meedoen

De oorspronkelijke vraagstelling van het onderzoeksthema luidt:

De effectiviteit van jeugdhulp, in elk geval door het meten van recidive (onderscheid in type hulp en trend in tijd) en de invloed van de wachtlijsten (doorlooptijden per type hulp) (VVD)

Over de jeugdzorg verschijnt jaarlijks een uitgebreide rapportage. In de rapportage is informatie opgenomen over de ervaring van cliënten over de wachttijden (zie ook paragraaf 3.2.3). Ook is kwantitatieve informatie beschikbaar over recidive d.w.z. terugkeer van gezinnen / jeugd, waarvan het jeugdzorgtraject was afgesloten. Geen uitgebreid kwalitatief onderzoek is beschikbaar over motieven van recidive.

Voor beantwoording van de vraag wordt voorgesteld het onderzoek stramien te volgen zoals opgenomen in paragraaf 4.2. Bij beantwoording van de vraag wordt tevens voorgesteld besluitpunt 2a-i van het inrichtingsvoorstel mee te nemen.

In het onderzoek betrekken wij ook het verschil in cijfers over jeugdzorg tussen het CBS en TWO Holland Rijnland. De verschillen komen het meest pregnant naar voren in de cijfers over Jeugdhulp zonder verblijf (zie ook paragraaf 3.2.5).

4.3.3 Invloed van jeugdhulptrajecten en activiteiten in Werk & Inkomen op kinderarmoede

In het thema lijken drie beleidsterreinen verweven: jeugdzorg, Werk & Inkomen en armoede.

De oorspronkelijke vraagstellingen die in het doorontwikkeltraject door raadsleden zijn aangedragen binnen dit thema luiden:

In hoeverre zijn kinderen in arme gezinnen geholpen met Jeugdhulp-interventies, en wat missen deze kinderen nog? (GL)

Invloed van interventies van het W&I veld op kinderarmoede. Hoe was de situatie van kinderen in arme gezinnen geweest als hun ouders geen gebruik hadden gemaakt van de interventie vanuit W&I? Wat missen kinderen nog in hun hulptraject? (GL)

Kunnen we per traject (W&I zien hoeveel mensen hier aan mee doen, hoeveel mensen dit afronden en welk effect dit dan heeft voor deze mensen? (PvdA)

Kijkend naar de laatste vraag, dan is het aantal mensen dat vanuit de participatiewet een traject wordt aangeboden om mee te kunnen doen bekend. De cijfers zijn opgenomen in voorliggende monitor. Het effect is niet goed bekend met name als het gaat om het versterken van competenties om beter deel te kunnen nemen aan de samenleving en het verbeteren van de arbeidsmarktpositie.

Voorstel is om binnen het onderzoeksthema ook de toezegging (paragraaf 5.3) zoals gedaan tijdens de commissie vergadering Werk & Middelen om indicatoren over participatie van bijstandsgerechtigden in beeld te brengen bij de Monitor Sociaal Domein te betrekken.

Voor beantwoording van de vraag wordt voorgesteld het onderzoek stramien te volgen zoals opgenomen in paragraaf 4.2.

4.3.4 Barrières voor zorggebruik, ofwel het voorkomen van zorgmijden

De oorspronkelijke vraagstelling van het onderzoeksthema luidt:

Zijn er (financiële) barrières waardoor mensen geen zorg zoeken of zorg mijden? (PvdA)

Voor beantwoording van de vraag wordt voorgesteld het onderzoek stramien te volgen zoals opgenomen in paragraaf 4.2. In het onderzoek wordt tevens voorgesteld de gevraagde informatie van besluitpunt 2a ix mee te nemen. Op dit moment is hierover geen relevante data.

4.3.5 Samenhang jeugdzorg, speciaal onderwijs en voortijdig schoolverlaten

De oorspronkelijke vraagstelling van het onderzoeksthema luidt:

Is er een koppeling te maken tussen de cijfers op het gebied van voortijdig schoolverlaten en jeugdzorg? Hoeveel van de schooluitval is te verklaren door zorg gerelateerde problematiek? (PvdA)

In de eerste drie maanden van 2020 is een extern onderzoek uitgevoerd om de vraagstelling te beantwoorden. Het extern onderzoek was mogelijk door inzet van een onderbesteding van het budget VSV over 2019.

Voor beantwoording van de vraagstelling is de vraag in het extern onderzoek in het breder perspectief van oorzaak en achtergrond van voortijdig schoolverlaten geplaatst.

Het onderzoek bestaat uit twee delen. In het eerste deel staat de vraag centraal hoeveel schooluitval verklaard kan worden door zorg gerelateerde problematiek. Deze vraag is beantwoord met behulp van een kwantitatieve analyse. In het tweede deel van het onderzoek is antwoord gezocht op de oorzaken, gevolgen, vermijdbaarheid en oplossingen van voortijdig schoolverlaten vanuit de eigen beleveniswereld. Het onderzoek is een verkennend onderzoek geweest. In het onderzoek verwijst 'zorg gerelateerde problematiek' naar de gecombineerde uitvalsoorzaken '(geestelijk) gezondheid' en 'persoonlijk problemen'.

Conclusie

De uitkomst van het deskresearch en de interviews worden in het onderzoek als complementair beschouwd. De bevindingen laten zien hoeveel schooluitval verklaard kan worden door zorg gerelateerde problematiek, en schetsen het proces van schooluitval vanuit de beleveniswereld van jongeren zelf.

Gebleken is dat er in tenminste 25% van het voortijdig schoolverlaten uit de afgelopen drie schooljaren sprake is van zorgproblematiek. Er zijn in Leiden drie dominante redenen voor voortijdig schoolverlaten. Naast zorgproblematiek is dat verkeerde opleidingskeuze (18%) en de mogelijkheid om op de arbeidsmarkt een baan te vinden (13%). In 30% van de dossiers viel niet vast te stellen wat de reden van schooluitval is (geen gegevens of informatie in het dossier te summier of te complex (meervoudige problematiek) om één uitvalsoorzaak te kunnen vaststellen.

Aanbevelingen

- Het huidige vsv beleid had tot nu toe nog weinig interventies die gericht zijn op de arbeidsmarktfactoren van uitval. Hier liggen aanknopingspunten voor opvolgend vsv beleid en het aankomende nieuwe regionale meerjarenprogramma vsv.
- Om een nog beter beeld van voortijdig schoolverlaten in Leiden te krijgen wordt aanbevolen om vervolgonderzoek te doen onder andere jongerengroepen met het oog op mogelijke

belevingsverschillen. Ook wordt aanbevolen kwalitatief vervolgonderzoek te doen naar de perceptie van docenten, studieloopbaanbegeleiders, Onderwijs Servicecentrum- medewerkers en professionals van hulpverleningsorganisaties. Tot slot wordt aanbevolen om nader te onderzoek te verricht en naar mogelijkheden om het aantal dossiers in de uitvalcategorie 'onbekend' en 'geen gegevens in LBA' te verkleinen (betreft jongeren die niet bereikt zijn of niet in een categorie te plaatsen vanwege meervoudige reden).

- Betrek jongeren bij beleidsontwikkeling.

De conclusie en aanbevelingen worden meegenomen in het programma voor de aanpak van voortijdig schoolverlaten.

4.3.6 Tijdigheid verstrekking voorzieningen Sociaal Domein

Bij de behandeling van het inrichtingsvoorstel voor de Monitor Sociaal Domein zijn twee moties aangenomen over de tijdigheid van het verkrijgen van voorzieningen die vallen onder de Participatiewet en de Wmo.

Uit het cliëntervaringsonderzoek naar het gebruik van de jeugdhulp komt naar voren dat de wachttijd een grote invloed heeft op hoe cliënten jeugdhulp ervaren.

Naarmate de wachttijd oploopt, zijn cliënten minder positief over de hulp. Cliënten en hun ouders noemen twee oorzaken voor het lange wachten: wachtlijsten of het (tijdelijk) ontbreken van budget. Een wachttijd van enkele maanden is geen uitzondering. Voor sommige ouders is dit een reden om af te zien van jeugdhulp of te zoeken naar alternatieven. Enkele ouders gaven aan dat ze pas hulp zoeken in een laat stadium, op het moment dat het al hard nodig is. Op dat moment kan het ouders zeer frustreren als zij dan nog lang op de juiste hulp moeten wachten. Kwantitatieve data per instelling ontbreekt. Op dit moment is geen inzicht in de wachtlijsten bij verschillende instellingen zoals in besluitpunt 2a i van het inrichtingsvoorstel wordt gevraagd.

Ook voor de voorzieningen die vallen onder de Participatiewet en de Wmo is het de moeite waard om te onderzoeken wat het effect is van het tijdig krijgen van hulp en ondersteuning.

De genoemde voorzieningen in de motie 'erger voorkomen 1 en 2' zijn lastig onder één noemer te brengen. Zo gelden voor de verstrekking van de Werk & Inkomen voorzieningen zoals genoemd in motie M19.0081/1 wettelijke termijnen. De algemene wet bestuursrecht zegt dat binnen 8 weken een beschikking moet worden afgegeven. Voor schuldhulp wordt in Leiden in de regel binnen 2 weken een beschikking afgeven. Conform een aangenomen amendement op 10 maart 2020 bij de behandeling van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening moeten gemeenten per 1-1-2021 in een verordening vastleggen binnen welke termijn de beschikking voor schuldhulp wordt afgegeven. Een voorstel hiervoor wordt in het najaar van 2020 aangeboden aan de gemeenteraad.

Voor bijvoorbeeld Vrouwenopvang geldt dat in situaties van evident huiselijk geweld vrouwen (en eventuele kinderen) altijd worden opgevangen, zonder wachtlijst. Vrouwenopvang organisaties hebben hiervoor zogenaamde noodbedden beschikbaar bedoeld voor in principe 1 tot 3 nachten opvang - tot reguliere opvang geregeld is - als dat nodig is. De Vrouwenopvang werkt daarvoor met landelijke afspraken en het daarvoor vastgestelde Beleidskader landelijke in- door- en uitstroom voor vrouwenopvang.

Om de situatie rond de verschillende voorzieningen goed te kunnen duiden en om de tijdigheid van het verkrijgen van voorzieningen in een breder perspectief te kunnen plaatsen is de uitwerking van de motie erger voorkomen 1 en 2 geplaatst op de onderzoeksagenda. In het onderzoek kan data worden verzameld over het moment van aanmelding tot daadwerkelijke zorg en ondersteuning. Op basis van het onderzoek conform het onderzoeksstramien kan ook een oordeel worden gegeven over nut en noodzaak van het in beeld brengen van wachttijden en kan een oordeel worden gevormd over het al dan niet wenselijk zijn van wachttijden.

4.3.7 Maatwerk kwetsbare groepen

Sinds de decentralisatie van taken van het Rijk naar de gemeenten zijn er veel veranderingen geweest die effect hebben op het huishoudboekje van kwetsbare groepen. Het gaat om veranderingen ten gevolge van het afschaffen van de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten en

veranderingen in wet en regelgeving binnen de Wmo en Zorgverzekeringswet en lokaal veranderingen in het minimabeleid.

Om kwetsbare inwoners van Leiden tegemoet te komen is in 2016 een besluit over tegemoetkoming zorg vastgesteld (RV 16.0034). Het besluit is later uitgewerkt in beleidsregels.

De regeling is bedoeld voor personen met een laag tot middeninkomen van wie het aannemelijk is dat zij meerkosten hebben in verband met een langdurige zorgvraag. Het gaat om personen met een netto inkomen dat niet hoger is dan 150 procent van het sociaal minimum en die tevens recht hebben op een Wmo-voorziening en/of voor wie als thuiswonende een indicatie voor langdurige zorg dan wel een indicatie voor wijkverpleging geldt;

In het kader van bijsturingsmaatregelen in het sociaal domein is afgesproken de regeling met ingang van 1 januari 2021 te laten stoppen. Voor het bepalen van de impact is een motie aangenomen waarin het college wordt verzocht te onderzoeken hoe er maatwerk kan worden geboden bij maatregelen die kwetsbare inwoners het hardste treffen.

Ten behoeve van het uitvoeren van de motie en om te zien in hoeverre de meest kwetsbare inwoners het best kunnen worden gemonitord is het onderwerp 'maatwerk kwetsbare groepen' op de onderzoeksagenda geplaatst.

Voor de uitwerking wordt voorgesteld het stramien te volgen zoals opgenomen in paragraaf 4.2.

4.4 Benodigde inzet voor uitvoering onderzoek agenda

Op basis van de kosten voor het verkennend extern onderzoek naar de relatie tussen zorgproblematiek en voortijdig schoolverlaten is gemiddeld circa €55.000 nodig voor de te onderzoeken thema's. In het onderzoek wordt rekening gehouden met zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoek.

Het budget voor het onderzoeksthema (Samenhang jeugdzorg, speciaal onderwijs en voortijdig schoolverlaten) extrapolierend naar de vijf nog openstaande thema's is voor het uitvoeren van de onderzoek agenda in totaal een bedrag nodig van $5 \times €55.000 = €275.000$.

De raming betreft een gemiddeld benodigd bedrag. Een nadere specificatie is mogelijk als doelstelling, probleemstelling en vraagstelling conform het onderzoeksstramien zijn uitgewerkt.

Onderstaande tabel geeft het overzicht van de nader te onderzoeken thema's en de kosten.

Nr	Onderzoeksthema	Kosten (in €)
1	Effectiviteit van de jeugdhulp en interventies t.b.v. meedoen	55.000
2	Invloed van jeugdhulptrajecten en activiteiten in Werk & Inkomen op kinderarmoede	55.000
3	Barrières voor zorggebruik, ofwel het voorkomen van zorgmijden	55.000
4	Tijdigheid verstrekking voorzieningen Sociaal Domein	55.000
5	Maatwerk kwetsbare groepen	55.000
Totaal		275.000

Tabel 30 - Onderzoeksagende kosten

Voor het uitvoeren van het onderzoek zoals opgenomen op de onderzoeksagenda is een incidenteel bedrag van €275.000 nodig. De keuze voor het financiering van het onderzoek dient gemaakt te worden binnen het financieel kader van het sociaal domein als geheel. De financiering van het onderzoek past binnen de doelstelling van de reserve sociaal domein. De laatste stand van de reserve sociaal domein is opgenomen in de Kaderbrief 2020-2024

(<https://kaderbrief.leiden.nl/inleidende-hoofdstukken/sociaal-domein>). De stand van de verwachte reserve op 31/12/2023 is €5,2 miljoen. De ruimte is nodig om tekorten in het sociale domein op te vangen. Vanaf 2023 is het tekort €2,6 miljoen vanaf 2024 loopt dit op tot €3,5 miljoen. De reserve is leeg en biedt geen ruimte voor financiering van de onderzoeksagenda.

Voorgesteld wordt bij de behandeling van de monitor sociaal domein de onderzoeksthema's op de onderzoeksagenda te prioriteren. Vervolgens wordt voorgesteld de geprioriteerde onderzoeksagenda te betrekken bij de financiële paragraaf van het sociaal domein in de kaderbrief 2021- 2025. De raad kan dan een integrale afweging maken.

DEEL III - Moties en toezeggingen

5 Moties / toezeggingen

5.1 Inleiding

Bij de bespreking van het inrichtingsvoorstel van de monitor zijn een tweetal moties aangenomen en is door de wethouder Welzijn en Jeugd één toezegging gedaan.

Bij de behandeling van bijsturingsvoorstellen in het sociaal domein is een motie aangenomen die raakt aan de Monitor Sociaal Domein.

In voorliggende paragraaf zijn de bestuurlijke toezeggingen en de verzoeken aan het college uit de moties opgenomen. Bij de moties en toezeggingen is een voorstel opgenomen voor afhandeling.

5.2 Motie Erger Voorkomen 1 en 2⁵

Motie erger voorkomen 1 (motie: M19.0081/01)

Verzoek aan het college

Via de Monitor Sociaal Domein in beeld te brengen wat de tijd is tussen de constatering dat een bepaalde voorziening moet worden geboden en de tijd dat de voorziening daadwerkelijk start. Het betreft de volgende voorzieningen:

- Bijstand
- Bijzondere bijstand / individuele inkomenstoeslag / individuele studietoelage
- schuldhelpverleningstraject

Motie erger voorkomen 2 (motie: M19.0081/02)

Verzoek aan het college:

Aan de onderzoeksagenda de tijdigheid van het bieden van de volgende Wmo-voorzieningen toe te voegen:

- Hulpmiddelen
- Beschermd wonen
- Maatschappelijke opvang
- Vrouwenopvang

In beeld te brengen hoe in de monitor op deze onderdelen onderscheid kan worden gemaakt tussen “nuttige” wachttijd en onwenselijke wachttijd;

De raad in het voorjaar van 2020 over de uitkomsten te informeren.

Voorgesteld wordt voor de moties erger voorkomen 1 en 2 het onderzoek uit te voeren zoals opgenomen in paragraaf 4.3.6 van de onderzoeksagenda.

5.3 Motie Bijsturingsmaatregelen Sociaal Domein (motie: M19.0114)⁶

Verzoek aan het college:

- De mogelijkheden te onderzoeken hoe er maatwerk kan worden geboden bij maatregelen die kwetsbare inwoners het hardste treffen;
- De Leidse inwoners wie het betreft actief te informeren over de mogelijkheden tot maatwerk of ondersteuning;
- De Raad hierover per brief te informeren.

Voorgesteld wordt de motie uit te werken in het kader van de onderzoeksagenda bij de Monitor Sociaal Domein 2020 (zie paragraaf 4.3.7).

• ⁵ M.190081.01 aanvaard PvdA Erger voorkomen 1
(<https://leiden.notubiz.nl/modules/6/Moties%20en%20Amendementen/537613>)

• M.190081.02 aanvaard PvdA Erger voorkomen 2
(<https://leiden.notubiz.nl/modules/6/Moties%20en%20Amendementen/537615>)

• ⁶ M19.0114.06 Maatwerk voor stapeling van maatregelen
(https://leiden.notubiz.nl/document/8164366/1/M_190114_06_CU_Maatwerk_voor_stapeling_van_maatregelen)

5.4 Toezegging Monitor Sociaal Domein 2017 ⁷

Op 13 oktober 2017 zijn bij de behandeling van de Monitor Sociaal Domein 2017 de volgende toezeggingen gedaan.

1. Monitoring van mensen die langer dan een jaar een uitkering hebben. D66 had daar in deze monitor al gegevens over verwacht. Wethouder Damen gaf aan dat het tijd kost om de gegevens te verzamelen te duiden. Dit onderwerp wordt in de volgende monitor meegenomen (toezegging)
2. GL gaf aan meer informatie te wensen over niet-gebruikers (zorgmijders). Wethouder van Gelderen gaf aan de zorg te delen. Ze wil hier eerst met college en met de werkgroep kwaliteitscommissie over doorspreken hoe dit op te pakken.
3. Nav een vraag van GL komt wethouder Van Gelderen met nadere informatie (toezegging) over mantelzorgers: hoe kunnen we (jonge) mantelzorgers beter bereiken en ondersteunen.
4. Tav het punt van GL over het bieden van juiste hulp aan jeugd (blz. 9 van de monitor): wethouder Van Gelderen komt hier schriftelijk op terug (toezegging).

Ad 1)

De gegevens zijn in voorliggende monitor (MSD 2020) opgenomen in paragraaf 3.4.3.1

Ad 2)

De problematiek rond zorgmijders is op de onderzoeksagenda geplaatst (§ 4.3.4)

Ad 3)

In het inrichtingsvoorstel is voor de monitor niet vastgelegd om informatie op te nemen over het verlenen van mantelzorg. In de stadsenquête wordt iedere twee jaar gevraagd of Leidenaren mantelzorg verlenen. De informatie wordt gepubliceerd op de site Leiden in cijfers.

https://leiden.incijfers.nl/jive?workspace_guid=041f41c2-af9d-40ca-931d-54b56dede383

De tabel over het verlenen van mantelzorg is hieronder ook opgenomen.

	2015	2017	2019
Percentage inwoners dat mantelzorg verleent	17%	18%	17%

Tabel 31 - Percentage inwoners dat mantelzorg verleent

Al jaren ligt het percentage van de Leidenaren dat mantelzorg verleent rond de 17% .

Ad 4)

Het gebruik en de effectiviteit van de jeugdhulp is opgenomen op de onderzoeksagenda (§ 4.3.2).

Voorgesteld wordt met de Monitor Sociaal Domein 2020 de toezegging zoals gedaan bij behandeling van de monitor 2017 af te doen.

5.5 Toezegging: Mate van participatie bijstandsgerechtigden⁸

Tijdens de commissie vergadering Werk en Middelen van 25 juni 2020 zijn in het kader van de jaarstukken vragen gesteld over de mogelijkheid van het opnemen van indicatoren met betrekking over het meedoen van bijstandsgerechtigden in de samenleving voor wie de stap naar regulier werk nog onvoldoende mogelijk is.

Richting de commissie is geantwoord dat naar aanleiding van de aangegeven behoefte om de raad te informeren over de mate van participatie van bijstandsgerechtigden hierover te rapporteren in de Monitor Sociaal Domein.

Voorgesteld wordt de toezegging af te handelen binnen de onderzoeksagenda (zie paragraaf 4.3.3).

⁷ Toezegging: Monitor Sociaal Domein 2017
(<https://leiden.notubiz.nl/modules/3/toezeggingen/414664>)

• Toezegging cie W&M 25 juni 2020: Mate van participatie bijstandsgerechtigden
• ⁸ Toezegging cie W&M 25 juni 2020: Mate van participatie bijstandsgerechtigden

Bijlage 1: Besluit inrichtingsvoorstel RV19.0081

De raad van de gemeen Leiden besluit:

- 1) de VNG indicatorenlijst als basis te hanteren voor het kwantitatief gedeelte van de monitor sociaal domein 2019
- 2) de monitor sociaal domein uit te breiden met de uitwerking van de door de raad aangedragen vragen, waaronder antwoord op deze vragen in:
  - a) in de monitor sociaal domein 2019:
    - i) Wachtlijsten bij verschillende instellingen, jeugdzorg
    - ii) Type jeugdzorg dat jongeren in Leiden krijgt
    - iii) Percentage in- en uitstroom uit jeugdzorg en structureel gebruik jeugdzorg
    - iv) Verwijzingen naar zwaardere hulp, onder andere naar GGZ en vanuit Sociaal Wijkteam en Jeugd- en Gezinsteam
    - v) Algemene cliënttevredenheid, tevredenheid over speciaal vervoer en hulpmiddelen/aanpassingen in huis
    - vi) Groep die langdurig gebruik maakt van de bijstand
    - vii) Trajecten die helpen bij meedoen
    - viii) Stapeling gebruik gemeentelijke regelingen, waaronder bijstand en wmo-gebruik
    - ix) Aantal mensen dat niet zelfstandig in hun inkomen voorziet
    - x) Armoede onder alleenstaanden
  - b) in een monitor sociaal domein van 2020 of daarna:
    - i) gebruik jeugdzorg
    - ii) integraal persoonsgebonden budget
    - iii) meedoen door langdurig gebruikers bijstand
    - iv) tevredenheid personen in de bijstand
- 3) een onderzoek-agenda op te stellen met door de raad aangedragen vragen waarvoor op dit moment onvoldoende informatie beschikbaar is.
- 4) de onderzoek-agenda met:
  - a) Inzicht in de volgende thema's:
    - i) een gezin een plan
    - ii) effectiviteit van de jeugdhulp en interventies tbv meedoen
    - iii) invloed van jeugdhulptrajecten en activiteiten in Werk & Inkomen op kinderarmoede
    - iv) barrières voor zorggebruik, ofwel het voorkomen van zorgmijden
    - v) samenhang jeugdzorg, speciaal onderwijs en voortijdig schoolverlaten
  - b) een nadere concretisering van de vragen in het licht van het verbeteren van de relatie tussen doel, middel en beoogd effect,
  - c) benodigde inzet (personeel en financiën);te presenteren bij de monitor sociaal domein 2019.

Bijlage 2: Begrippen en definities

1. Vormen van jeugdzorg

Jeugdhulp zonder verblijf

Hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. De jongere verblijft thuis, in het eigen gezin. Of anders gezegd, de jongere slaapt thuis. In ieder geval formeel. Het kan zijn dat de jongere bij opa en oma slaapt of bij iemand anders, echter dit is dan niet formeel zo geregeld.

Jeugdhulp met verblijf

Hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. De jongere verblijft elders. Of anders gezegd, de jongere slaapt formeel niet thuis in het eigen gezin. Dit betekent dat het hier alleen om de verblijfsvormen gaat waarbij er sprake is van een overnachting. Ook verblijf in logeerhuizen, alleen tijdens weekenden of juist door de week, vallen onder jeugdhulp met verblijf.

Jeugdbescherming

Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan 'onder toezicht gesteld' of 'onder voogdij geplaatst'.

Jeugdreclassering

Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 22 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.

2. Maatwerkarrangementen WMO

Ondersteuning thuis

Deze groep bevat de volgende productcategorieën uit de iWmo-standaarden: begeleiding, persoonlijke verzorging, kortdurend verblijf, overige ondersteuning gericht op het individu of huishouden/gezin, dagbesteding, overige groepsgerichte ondersteuning en overige maatwerkarrangementen.

Hulp bij het huishouden

Hulp bij het huishouden is bijvoorbeeld het huis schoonmaken, boodschappen doen, maaltijden klaarmaken, de was doen, verzorging van planten en huisdieren, enzovoort.

Verblijf en opvang

Deze groep bevat de volgende productcategorieën uit de iWmo-standaarden: beschermd wonen, opvang, spoedopvang en overige beschermd wonen en opvang.

Hulpmiddelen en diensten

Deze groep bevat de volgende productcategorieën uit de iWmo-standaarden: woondiensten, vervoersdiensten, rolstoelen, vervoersvoorzieningen, woonvoorzieningen en overige hulpmiddelen.